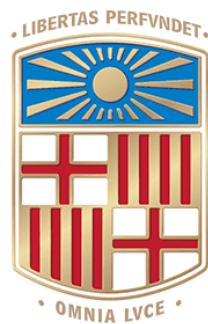

ÉS VIABLE UNA RENDA BÀSICA ?

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Autor: Pau Domingo López

Tutor: Daniel Raventós Pañella

Grau: Grau d'Economia

Curs acadèmic: 2020-2021

Resum

Aquest Treball Final de Grau té com a objectiu respondre a la qüestió sobre la viabilitat econòmica de la Renda Bàsica Universal a Espanya. Actualment, la proposta de l'aplicació d'una Renda Bàsica Universal ha estat posada damunt la taula en molts països, però com es finançaria si s'implementés a Espanya ? El treball és un recull de propostes de reforma fiscal del IRPF per la seva implementació. En la primera part s'explicarà la Renda Bàsica Universal, en què es basa i antecedents històrics de la mateixa. En la segona part, més extensa, es mostraran diversos models, dades i estudis realitzats en els últims anys sobre el finançament de la Renda Bàsica, alhora que altres propostes viables de finançament que podrien aplicar-se a Espanya. En l'última part es reflexionarà i es donarà resposta a la pregunta del treball, és viable una renda bàsica ?

Paraules clau: renda bàsica, desigualtat, fiscalitat, pobresa, riquesa, impostos

Abstract

This Final Degree Project aims to answer the question of the economic viability of Universal Basic Income in Spain. Currently, the proposal for the application of a Universal Basic Income has been put on the table in many countries, but how would it be financed if it were implemented in Spain? The work is a collection of proposals for tax reform of personal income tax for its implementation. The first part I will explain the Universal Basic Income, on which it is based and his historical background. The second, more extensive part, I will show various models, data and studies carried out in recent years on the financing of Basic Income, as well as other viable financing proposals that could be applied in Spain. The last part will reflect on and answer the question of work, is a basic income viable?

Keywords: basic income, inequality, taxation, poverty, wealth, taxes

ÍNDEX

1. Introducció	3
1.1 Motivació	4
1.2 Antecedents	4
1.3 Objectius del treball	8
2. Renda Bàsica Universal	9
2.1 Què és ?	9
2.2 Per què és necessària ?	10
3. Viabilitat econòmica	15
3.1 Base de dades	15
3.2 Finançament de la Renda bàsica	16
3.3 Model 1	17
3.4 Model 2	21
3.5 Model 3	24
3.6 Comparacions	28
3.7 Alternatives de finançament	31
4. Conclusions	38
5. Bibliografia.....	39

1. Introducció

En aquest Treball de Final de Grau intentaré reflexionar i posar llum sobre totes les qüestions sobre la renda bàsica universal. La renda bàsica podria causar grans canvis a la societat d'un país que la implementés. Però alhora genera molts dubtes de la seva posada en escena i sobretot per la viabilitat econòmica. En aquest treball de fi de grau intentarem respondre a la pregunta: és viable una renda bàsica universal ?

La renda bàsica universal (RB d'ara en endavant) semblava una idea impensable fins fa pocs dies o irrealitzable per part d'alguns economistes i polítics. Ara però, la realitat de la societat ha fet reflexionar i repensar models de vida en un futur pròxim per part de moltes personalitats de diverses ideologies. Una possibilitat seria la implementació d'una RB en que podria ser necessària en els pròxims anys. El com i la manera de realitzar-lo i d'introduir-lo si que han tingut diferències, tant a la dreta com a l'esquerra, ideològicament parlant.

L'aplicació de la RB podria suposar un avenç molt gran per prosperar com a societat, i podria tenir repercussions en tots els àmbits econòmics i socials. És a dir, el fet de que tothom és pogués garantir una certa quantitat de diners per viure, canvia el paradigma de la societat en la que vivim, on actualment en molts països qui és ric, seguirà sent ric, i qui és pobre seguirà sent pobre. L'anomenat ascensor social està trencat, i les generacions futures estaran cada vegada més estancades en l'estatus social dels seus progenitors. Amb l'aplicació d'una RB, moltes persones que actualment estant amb risc d'exclusió social, que són pobres o simplement que ja ho són, podrien desaparèixer. En les properes pàgines, exposaré alguns arguments i reflexions a favor d'aquesta i donar a resposta a crítiques sobre la implementació de la RB.

Com tota mesura rellevant en aquest món, han sortit moltes veus en contra d'aquesta prestació sense condicions, on hi ha tota mena d'opinions respecte la implementació de la RB. Per una banda hi ha les crítiques normatives sobre la justícia de la proposta i per altre, les propostes pràctiques per al finançament de la RB. Amb aquest treball és vol reflexionar i aportar dades reals sobre la viabilitat econòmica de la RB i com es podria aplicar a Espanya. Al llarg del treball es mostraran diferents models de finançament realitzats en els darrers anys al estat.

1.1 Motivació

Al 1983, en contra dels consells de la banca i de les autoritats del seu govern, el professor Muhammad Yunus va fundar Grameen, un banc dedicat a subministrar préstecs minúsculs a les persones pobres de Bangladesh. El seu objectiu no era simplement ajudar a que els pobres sobrevisquessin, sinó a generar un esperit emprenedor que els ajudés a sortir per si sols de la pobresa en que estan immersos. Tot i així, els microcrèdits, no són la solució a la pobresa com s'ha vist amb les investigacions fetes a la Índia, Mèxic o Bolívia. El fet de donar préstecs a la població pobre pot generar més pobres. S'ha demostrat de que les primeres generacions que van assumir microcrèdits en països asiàtics o llatinoamericans no han experimentat un ascens social o econòmic, sinó que, pel contrari, han transmès generacionalment la pobresa als seus fills.¹

Aquesta lectura, entre d'altres, em van fer sorgir la curiositat de saber més sobre la idea aquesta de "donar diners a la gent" i vaig descobrir la idea de la RB. Per saber-ne més, va sorgir la motivació d'aquest treball, que em ve en part també, de la profunda preocupació pel benestar de la societat que no té suficients recursos. En una societat del segle XXI, on les avantatges de tecnologia, aliments, comunicació, transport etc., són cada cop més grans i millors, sobta la dificultat d'una certa part de la societat per poder tirar endavant. Les desigualtats no paren de créixer any rere any i la riquesa (en poques mans) va augmentant, i res fa pensar que aquesta tendència s'hagi d'acabar en el futur. Per exemple, al 2018, el 1% amb majors ingressos a escala global, va rebre el doble d'ingressos que el 50% més pobre. Als Estats Units, per altra banda, de cada 100 nens on els pares pertanyen al 10% més pobre, tot just entre 20 i 30 accedeixen a educació universitària, mentre que aquesta proporció és de 90 en el cas entre els fills de el 10% més ric.²

Quan pensava en aquest treball, no només pensava per les persones que viuen en els països o regions més pobres del món, ans al contrari, volia saber que passava a casa nostra. Jo he tingut la sort de viure en un entorn familiar i cultural favorable, en part gràcies a l'estatus econòmic dels meus pares.

Economia és una carrera on t'ensenya com funciona el món en una part molt limitada i et fa veure i reflexionar certes polítiques socials, mediambientals, econòmiques en les que funcionem tots, però no tots comencem amb les mateixes oportunitats. Tot el poder de les persones, que és té a partir de l'economia avui en dia fa molt respecte, i més que mai amb els recursos que hi ha s'hauria de poder trobar una manera de garantir un mínim benestar social.

1.2 Antecedents

Al llarg de la història de la humanitat hi ha hagut molts economistes, filòsofs i pensadors que han reflexionat sobre el problema de la pobresa i com erradicar-la. La idea d'un ingrés mínim va aparèixer per primera vegada a principis del segle XVI. La idea d'una subvenció única

¹ CARLOS GÓMEZ. (2017). "El fracaso de los microcréditos" *EL PAIS*.
https://elpais.com/elpais/2017/09/14/3500_millones/1505372001_046434.html

² World Inequality Report. (2018). <https://wir2018.wid.world/files/download/wir2018-full-report-english.pdf>

incondicional va aparèixer també a finals del segle XVIII. I les dues es van combinar per formar la idea d'una RB a prop de mitjans del segle XIX.

La idea d'un ingrés mínim garantit pel govern a tots els membres d'una comunitat en particular és molt més antiga que la idea més específica i radical d'una renda bàsica incondicional. Amb l'arribada del Renaixement, la tasca de vetllar pel benestar de les persones pobres va deixar de ser considerada com la reserva exclusiva de l'Església i de les persones benèfiques. Alguns dels anomenats humanistes van començar a jugar amb la idea d'un ingrés mínim en forma d'assistència pública. Al llibre *Utopia* de Thomas More (1478-1535), publicat a Lovaina el 1516, el viatger portuguès Raphael Nonsenso, caminant per la plaça central de la ciutat d'Anvers, narra una conversa que diu que va mantenir amb John Morton, l'arquebisbe de Canterbury. Aquest pla, segons ell, seria una manera més astuta de combatre els robatoris que condemnar a mort els lladres, que tenia l'efecte secundari desagradable d'incrementar la taxa d'assassinat. No obstant això, l'amic íntim de Thomas More i company humanista, Johannes Ludovicus Vives (1492-1540), hauria de ser considerat com el veritable pare de la idea d'un ingrés mínim garantit, ja que va ser el primer a elaborar un esquema detallat i argumentat complet i basat tant en consideracions teològiques com pragmàtiques.

A finals del segle XVIII, va sorgir una idea diferent que havia de tenir un paper encara més gran en l'alleugeriment de la pobresa a tot Europa. La primera persona coneguda que va esbossar la idea és el matemàtic i activista polític de primer ordre, Antoine Caritat, marquès de Condorcet (1743-1794). Després d'haver tingut un paper destacat en la revolució francesa, tant com a periodista com a membre de la Convenció, Condorcet va ser empresonat i condemnat a mort. Mentre estava a la presó, va escriure la seva obra més sistemàtica, l'*Esquisse d'un tableau historique des progrès de l'esprit humain* (publicat pòstumament per la seva vídua el 1795), on en l'últim capítol del qual, conté un breu esbós de com podria ser una assegurança social i com podria reduir la desigualtat, la inseguretat i la pobresa. Se sap que el propi Condorcet no va dir ni va escriure res més sobre el tema, però el seu amic íntim i membre de la Convenció, Thomas Paine (1737-1809), va desenvolupar la idea amb molt més detall dos anys després de la mort de Condorcet. Paine, pensava que una certa quantitat de diners s'havia de donar "a totes les persones, riques o pobres", "perquè substitueixen l'herència natural que, com a dret, pertany a cada home, més enllà de la propietat que hagi creat o heretat dels que ho van fer".

Diversos reformadors del segle XIX, com William Cobbett (1827), Samuel Read (1829) i Poulet Scrope (1833) a Anglaterra, l'han interpretat més en el sentit de donar als sistemes d'ingressos garantits una base més ferma que la caritat pública.

El més famós d'ells és l'excèntric i prolífic escriptor francès Charles Fourier (1836). Fourier sosté que la violació del dret natural fonamental de cadascú a caçar, pescar, recollir fruita i deixar que el seu bestiar pasturi als béns comuns implica que la "civilització" deu subsistència a tothom que no pugui satisfer les seves necessitats, en forma d'habitació d'hotel i tres menjars modestos al dia.

El segle XX va viure tres períodes en què la discussió sobre la renda bàsica va ser particularment intensa. En primer lloc, sota noms com a “social dividend” (dividend social), “state bonus” (bonificació estatal) i “national dividend” (dividend nacional), es van desenvolupar propostes per a una renda bàsica realment incondicional i universal en els debats d'entreguerres a Anglaterra. En segon lloc, després d'alguns anys de silenci, aquest tipus d'idees es van redescobrir i van guanyar una considerable popularitat en els debats sobre esquemes de “demogrants” i “negative income tax” (impostos negatius sobre la renda), durant els anys seixanta i setanta als Estats Units. En tercer lloc, va sorgir un nou període de debat i exploració a mesura que es van discutir activament les propostes d'ingressos bàsics a diversos països del nord-oest d'Europa des de finals dels anys 70 i principis dels 80. De manera independent, aquest segle també va suposar la introducció dels primers esquemes mundials de renda bàsica.³

A finals del segle XX és comencen a fer proves pilot de la RB en algunes part del món com a Namíbia, la Índia o Estats Units. La prova pilot més famosa, i que va estar a punt de transformar el país, va ser a Canadà a l'any 1973. En aquell experiment (anomenat Mincome) realitzat a Dauphin (13.000 habitants), a tots els habitants se'ls va assignar una RB que garantia que ningú és quedés per sota el llindar de pobresa. A la pràctica va significar que el 30% dels habitants de la població rebessin un xec incondicional. Durant 4 anys es va dur a terme l'experiment en aquella població, però un canvi de govern va canviar tots els plans. Es van estudiar tota mena de comportaments sociològics, econòmics i antropològics però es van guardar en un calaix. L'èxit de Mincome va ser a tots els nivells . Els joves posposaren els matrimonis i la taxa de natalitat va disminuir. El rendiment escolar va augmentar de forma substancial, s'estudiava més i més ràpid. Al final, en termes de treball (sempre preocupació dels crítics), el número d'hores de treball es va reduir només un 1% entre els homes, un 3% el de les dones casades i un 5% a les dones solteres. El treball dels homes que sostenien la família a penes va disminuir, les mares recents van fer servir l'ajuda en efectiu per gaudir de les baixes per maternitat i els estudiants van prolongar els seus estudis. La troballa, també sorprenent, va ser que les hospitalitzacions van baixar quasi un 9%. Amb Mincome hi havia una millor salut per tots els habitants.⁴

Ja en aquest segle XXI comptem amb diversos experiments (sempre a escala reduïda) per tot el món i a Europa. Fins i tot a Barcelona s'ha dut a terme un projecte de RB anomenat B-MINCOME que des del 2017 ha donat diners a més de 900 llars amb pocs o nuls ingressos. Concretament, aquest de la ciutat de Barcelona és el primer experiment pilot sobre un model de RB a Espanya. El projecte B-MINCOME es dirigia a fins a 1.000 llars vulnerables de deu dels barris de Barcelona. A través de garantir un ingrés mínim (de mitjana 328.63€) depenent de varis criteris de la llar, el projecte B-MINCOME buscava facilitar que les persones participants disposessin d'una major llibertat d'acció que reforci les seves capacitats per a prendre decisions per a que, d'aquesta manera, poguessin dissenyar les seves pròpies

³ Per ampliar més consultar, Basic Income Earth Network (BIEN): <https://basicincome.org/history/>

⁴ Bregman, R. (2017). *Utopía para realistas: A favor de la renta básica universal, la semana laboral de 15 horas y un mundo sin fronteras*. SALAMANDRA.

estratègies per sortir de les situacions de vulnerabilitat en què vivien. Els resultats provisionals del estudi, realitzat entre 2017-2018, mostren una reducció de la sensació d'incertesa financera, especialment entre les modalitats no condicionades i no limitades, essent un dels resultats més destacats de totes les dimensions avaluades.⁵

Estudis recents a Finlàndia, amb 2000 persones inicialment sense treball, rebien una prestació d'incondicionalitat (amb llibertat d'ús) de 560€ més 330€ extres per l'habitatge. L'estudi, mostra que sembla ser que les persones amb ingressos bàsics eren més propenses aconseguir una feina que els del grup de control. Alhora la RB hauria millorat tots els components principals de la vida respecte les persones del grup de control: satisfacció amb millor salut i nivells més baixos d'estrès, depressió, tristesa i soledat, principals determinants de la felicitat. Els destinataris de la RB també van demostrar més confiança en els seus habilitats cognitives, avaluant la seva capacitat de recordar, aprendre i concentrar. La gent percep la seva situació financera com més segura i manejable, tot i que els seus ingressos no eren superiors als de les persones del grup de control. Finalment, van mostrar els destinataris de la RB, nivells més elevats de confiança en el seu propi futur, els seus companys ciutadans i institucions públiques.⁶

Aquests experiments variats i arreu del món denota un interès real i creixent respecte una possible implementació de la RB. Personalitats com Yanis Varoufakis (ex ministre de finances de Grècia) o Bernie Sanders (senador dels EEUU) són partidaris d'una RB per a tota la població, amb visió del futur que ens pot arribar en un moment o altre.⁷⁸

Aquí a Catalunya, l'any 2013, fruit d'una ILP (Iniciativa Legislativa Popular) amb recollida de més de 120.000, es van iniciar tràmits per la llei de l'ingrés mínim de ciutadania. La Renda garantida de ciutadania (RGC) neix per garantir que tots els ciutadans de Catalunya puguin fer-se càrrec de les despeses essencials per al manteniment propi o de les persones que integren la unitat familiar o de convivència. Va ser aprovada pel Parlament de Catalunya finalment al 2017, però s'assembla molt poc a una la RB, que després s'explicarà. És a dir, que a la societat catalana (i espanyola) ja s'ha estat reflexionant sobre la idea d'una renda a la ciutadania per tal de poder sortir de la pobresa i tenir millors oportunitats de feina i habitatges. En el debat al Parlament de Catalunya, el dia 6 de novembre l'any 2013, en la discussió sobre la Proposició de llei sobre la renda mínima d'inserció, la diputada Eva Granados del PSC s'expressava així:⁹

⁵ Ajuntament de Barcelona. (2019). Informe de resultados preliminares del proyecto piloto B-MINCOME. https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/arxius_documents/resultados_bmincome_cast.pdf

⁶ Resum en anglès pàgines 187-190 :Suomen perustulokokeilun arviointi. (2020). <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162219>

⁷ Yanis Varoufakis: Basic Income is a Necessity. (2016, 7 Maig). [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=BvgdtF3y0Ss&feature=youtu.be>

⁸ Santens, S. (2019, 27 agost). "On the Record: Bernie Sanders on Basic Income - Basic Income" *Medium*. <https://medium.com/basic-income/on-the-record-bernie-sanders-on-basic-income-de9162fb3b5c>

⁹ Diari de Sessions del Parlament de Catalunya. (2013, 6 Novembre). Ple del Parlament. <https://www.parlament.cat/document/dspcp/57824.pdf> (pàgines 45 i 55)

“Què hem de fer, conseller? Què hem de fer, diputats? Què els diem a aquestes persones? Els diem que no hi ha 426 euros per a ells? Els diem que estem fent un estudi, que dura ja més de dos anys? Els diem que com que volem una renda garantida incondicionada, mentre no hi arribem, no tenim cap proposta per a ells? Els diem que tenim un acord d'estabilitat parlamentària i que no s'ha prioritzat en el seu desplegament la reforma de la renda mínima d'inserció? Els diem això a aquestes famílies? “

David Fernández diputat de la CUP comentava sobre la proposició de llei:

“L'abast que preveu la renda garantida de ciutadania són 600.000 persones. El cost és de 2.000 milions d'euros. Òbviament, no és poc. Però per a qui pensi d'on ve això i si és una altra utopia –tot ha sigut utopia en algun moment de la història–, recordar que la renda garantida de ciutadania neix el 1968 als Estats Units d'Amèrica de James Tobin, Samuelson i Galbraith i 1.200 economistes més que introdueixen en el projecte Demogrànt el dividend de ciutadania en el programa de govern de McGovern el 1972. Malauradament, malaguanyadament, guanya Nixon. Allò desapareix. Als vuitanta es re-introdueix a Holanda, apareix a Bèlgica, el 2004 es crea la Xarxa Europea de la Renda Bàsica, que avui ja és mundial. Per tant, és un instrument d'innovació democràtica, d'aprofundiment en la redistribució de la riquesa i d'avenç cap a la plena democràcia, que si no és econòmica i social no ho serà.”

He volgut posar aquestes citacions, per demostrar que a la ciutadania i a alguns polítics els hi preocupa la situació de desigualtat d'aquest país. Almenys en aparença i en una sessió de poca transcendència política. Una altra cosa es l'alçada dels nostres polítics i les postures que han de prendre al partit polític al que representen. Per acabar els antecedents, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya aprovat pel Parlament de Catalunya i aprovat en referèndum pels ciutadans de Catalunya disposa d'un article, ARTICLE 24. DRETS EN L'ÀMBIT DELS SERVEIS SOCIALS que diu:

“Les persones o les famílies que es troben en situació de pobresa tenen dret a accedir a una renda garantida de ciutadania que els asseguri els mínims d'una vida digna, d'acord amb les condicions que legalment s'estableixen. Les organitzacions del tercer sector social tenen dret a complir llurs funcions en els àmbits de la participació i la col·laboració socials”

Actualment, amb la crisi del coronavirus més veus s'han alçat en la implementació d'una RB per a tots aquells habitants que han estat obligats a quedar-se a casa.

El 2021 hi haurà més proves pilot de RB que mai arreu del món, sobretot a Estats Units.¹⁰

1.3 Objectius del treball

Amb aquest treball és vol donar una opció real per a la societat que aposta pel benestar i la llibertat econòmica de tota la societat. Demostrar la viabilitat econòmica de la RB a Espanya per intentar frenar la desigualtat existent en aquest món és la màxima prioritat d'aquest treball.

De ben segur que la RB no és la única i segurament hi ha altres opcions viables per disminuir la desigualtat existent, però veient l'interès creixent en aquest concepte arreu del món he trobat adient veure si realment és viable o només és una idea irrealitzable.

¹⁰ Holder, S. (2021) “2021 Will Be the Year of Guaranteed Income Experiments”, *Bloomberg*. Recuperat de <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-01-04/guaranteed-income-gains-popularity-after-covid-19#:~:text=Fueled%20by%20a%20growing%20group%20of%20city%20leaders%2C,in%20effect%20this%20year%2C%20from%20Pittsburgh%20to%20Compton>

Aquest treball vol respondre algunes preguntes i hipòtesis que jo m'he fet abans i durant la realització del treball. Algunes de les preguntes són: l'estat pot suportar aquest cost ? per què ens cal una RB ? com es calcula la quantitat de la RB ?

En les properes pàgines intentaré respondre els meus dubtes, encara que la profunditat en totes les qüestions de la RB no podran estar resoltes, ja que per centrar el treball exposaré la viabilitat econòmica de la RB.

2. Renda Bàsica Universal

2.1 Què és ?

La Basic Income Earth Network (Xarxa Global de Renda Bàsica, BIEN)-una associació d'acadèmics i activistes fundada el 1986- defineix la RB com: “una assignació monetària periòdica repartida sense condicions a tothom a títol personal, sense cap avaluació dels recursos ni requisit del treball estable en la mida i la freqüència i suficientment alta com perquè, en combinació amb altres serveis socials, formi part d'una estratègia política per eliminar la pobresa material i per facilitar la participació social i política de cada individu”.

La RB té tres principis característics. El primer és el principi de la individualitat, on la renda la reben directament les persones com a subjecte individual (no va per famílies o lloc de convivència).

El segon és el principi d'universalitat. Que tothom rebi aquesta quantitat monetària no vol dir que tothom surti guanyant. En aquest sentit la gent més rica pagarà més fiscalment del que rebrà amb aquesta RB, i per tant, econòmicament parlant, hi sortirà perdent. En canvi, la població més pobre és la que més en sortirà guanyant tant econòmicament com socialment.

L'últim principi característic (i el més polèmic segurament) és el d'incondicionalitat de la renda. Això significa que la transferència de la RB es podria percebre a final de mes (o la meitat de la RB en 15 dies o la quarta part de la RB per setmanes), amb l'opció d'utilitzar-la com i quan es desitgi. Aquest principi, és una gran oportunitat per moltes persones ja que, estiguis en la situació que estiguis, rebràs aquella quantitat de diners.

Aquest principi d'incondicionalitat és la gran diferència respecte als subsidis condicionats i, és clar, respecte a la caritat. Per exemple, amb el “Ingreso Mínimo Vital” (IMV) aprovat recentment pel govern espanyol, amb certs requisits, s'obtindria una quantitat econòmica que en la teoria, trauria a les persones per sota el llindar de pobresa. Ara bé, està estudiat que els ingressos mínims vitals no ajuden a erradicar la pobresa per complet, i així ho demostra l'estudi de la Renta de Garantía de Ingresos (RGI) del País Basc, que és equivalent, a la Renda Garantida de ciutadania aquí a Catalunya.¹¹ El País Basc, des del 1989 compta amb un sistema de rendes mínimes, anomenat RGI per a la població en risc de pobresa per la seva ciutadania. Aquest RGI, dels més potents i moderns de la Unió Europea ja diu en el seu estudi

¹¹ Pobreza y desigualdad en Euskadi: El papel de la RGI. (2020). Disponible a: <https://iseak.eu/documentos/pobreza-rgi-euskadi/>

que ajuda a una part de la població per sota el llindar de pobresa però no a tota la gent que hauria d'ajudar, ja que no és eficient. Apuntar també, que la RGI està al País Basc, on en general, gràcies a les seves condicions forals, obtenen millor finançament que a la resta d'estat, és a dir tenen més recursos per els seus ciutadans. Per tant res fa pensar que la implementació del IMV tingui una eficiència superior al RGI basc.¹²

En tots aquests ingressos mínims (tant el IMV aprovat recentment a Espanya com el RGI basc) hi ha la necessitat de complir certs requisits perquè et donin o no la quantitat econòmica. Uns requisits que moltes vegades són difícils de justificar, ja sigui per la situació laboral en la que estàs, o per la complexitat d'algun requisit a demostrar. Tot això genera tant ineficiència burocràtica (amb el seu cost d'administració) com ineficiència econòmica alhora de repartir aquesta quantitat en la població que en queda exclosa. A més, amb el sistema actual de subvencions, està demostrat, que es cau permanent en la trampa de la pobresa. En aquesta trampa, on no pots sortir, vius permanentment en la pobresa, malgrat els ajuts. De fet, al rebre aquests subsidis, hi ha un desincentiu a accedir a diverses feines (o potència treballar fora de la legalitat), ja que això implicaria la pèrdua total o parcial de les prestacions. És a dir que en diversos casos, la ineficiència de l'ajuda és gran, fet que no ajuda a erradicar les desigualtats. En canvi, com que la RB és incondicional, s'evitaria aquest problema. Amb la implementació d'una RB, tota aquesta burocràcia quedaria eliminada i no caldria anar davant de l'administració i dir que ets "pobre". És a dir, actualment quan estàs en una situació de pobresa, a part de carregar ja de per si una càrrega econòmica i segurament psicològica, se't demanarà que demostris que estàs en una situació de pobresa, demostrant amb tots els requisits, que actualment es demanen, que estàs a punt de sortir del sistema per així poder rebre aquesta prestació.

Un altre concepte a considerar, seria el de l'assignació monetària. ¿Per què la RB ha de ser amb quantitat econòmica i no amb pagaments amb espècies ? Una RB en moneda de curs legal, ofereix més llibertat que un pagament en espècies. Perquè si el consum està limitat a certs productes o serveis, llavors la llibertat d'acció queda reduïda. Si, en canvi, és incondicional, cada individu ho pot consumir en allò que vol. Com que és molt difícil determinar en una persona/es quines quantitats haurien necessitar per menjar, habitatge etc; ja que per cada persona pot ser diferent la seva necessitat, una bona manera perquè cadascú sigui responsable del que es gasta, és donant llibertat de consum. Cada individu (en principi) sap millor que ningú que necessita pel seu benestar i evitaria possibles fraus d'espècies.

2.2 Per què és necessària ?

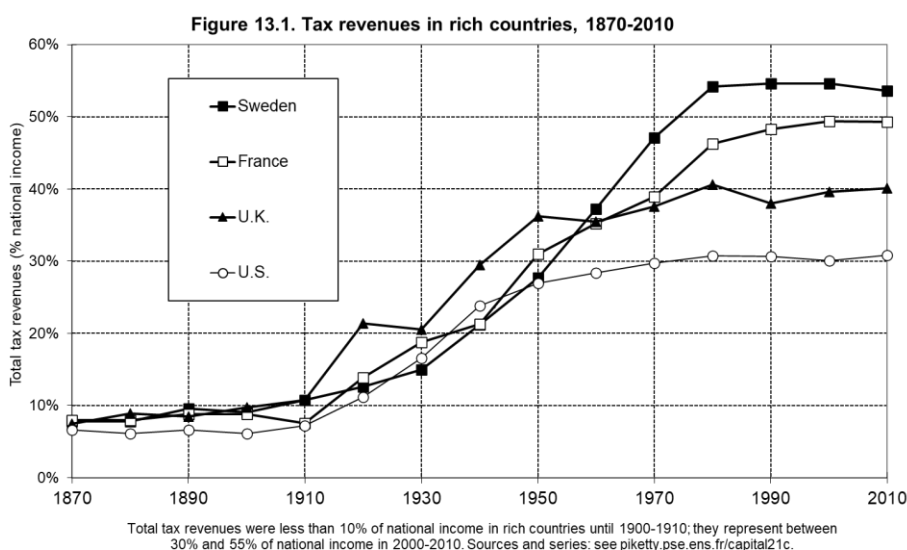
La idea de la RB és poder afavorir als que tenen menys. Podem definir els més desfavorits com les persones que han hagut d'afrontar els factors no controlables. En les desigualtats de les condicions de vida, hi ha factors que els individus no controlen, com la desigualtat de les dotacions transmises per família (herència, capital cultural, etc.) o la bona sort (donacions

¹² Seguridad Social: Prestaciones / Pensiones de Trabajadores. (2020). Seguridad Social. <http://www.seg-social.es/wps/portal/wss/internet/Trabajadores/PrestacionesPensionesTrabajadores/65850d68-8d06-4645-bde7-05374ee42ac7/requisitos?changeLanguage=es>

particulars, oportunitats, etc.), llavors és just que els poders públics mirin de reduir tant com puguin aquestes desigualtats de condicions. Com diu Thomas Piketty en el llibre *Le Capital au XXIe siècle*: “La frontera entre igualació de les oportunitats i de les condicions sovint és molt prima, l’educació, la salut i els ingressos són alhora oportunitats i condicions”.

A la pràctica, per parlar de justícia total, la dificultat rau en la manera real i eficaç de millorar les condicions vida dels més desfavorits, quina és l’amplitud precisa dels drets que cal acordar a tothom (tenint en compte sobretot les obligacions econòmiques i pressupostàries i totes les incerteses que s’hi relacionen) o també quina és la delimitació exacta dels factors que els individus controlem o no es poden controlar (on comença l’esforç i el mèrit, on acaba la sort?). Totes aquestes qüestions no les podran resoldre mai ni principis abstractes ni fórmules matemàtiques. Només es podran resoldre a través de la deliberació democràtica i de la discussió política. Així doncs, les diverses organitzacions socials i partit polítics tenen la responsabilitat de delimitar aquestes desigualtats i proposar solucions. La redistribució moderna, especialment al segle XX als països rics, s’ha basat en un conjunt de drets socials com el dret a l’educació, a la salut o a la jubilació. Tot i les disputes polítiques que puguin haver, hi ha un consens general, sobretot a Europa, de que aquests “models socials” a Europa s’han de preservar i són un tret distintiu del benestar social. Existeixen pocs corrents de pensament en que es plantegin baixar taxes d’impostos sobre el 10-20% de la renda nacional, ja que els sistemes de benestar actuals estan consolidats i aprovats per un gran consens democràtic. A Europa, els països més rics i productius són els que tenen uns impostos sobre la renda nacional més elevats (vegeu taula), mentre que els més pobres i menys desenvolupats els tenen més baixos (entre el 30% de la renda nacional a Bulgària i a Romania)

QUADRE 1. Ingressos fiscals als països rics, 1870-2010

Font: Piketty, T. (2014). *El capital al segle XXI*. Barcelona, Espanya, RBA La Magrana. Gràfica: <http://piketty.pse.ens.fr/files/capital21c/en/pdf/F13.1.pdf>

De fet, en termes absoluts, res no fa pensar que en un futur hi hagi una societat on cada vegada més parts de la renda nacional vagin a parar a impostos, per finançar les polítiques socials bàsiques com salut, educació, cultura i progrés ecològic. Tot aquest augment, està clar, hauria de ser de manera eficient i transparent a la ciutadania. Com diu Thomas Piketty en el llibre *Le Capital au XXIe siècle* "Els impostos no són ni bons ni dolents en ells mateixos: tot depèn de quins impostos es recaptin i del ús que se'n faci". En molts casos, com Espanya, una part de la ciutadania no veu amb bons ulls un augment dels impostos, ja que l'eficiència en molts casos deixa que desitjar. Com veurem en els models i propostes del finançament proposats de la RB, seria necessària una reforma fiscal i augment dels impostos sobre les rendes. Aquest augment dels impostos generaria un canvi polític alhora d'enfrontar-nos a la desigualtat. En tots els canvis polítics importants hi ha hagut una revolució fiscal. És per això que si s'implementés la RB al estat espanyols, la visió de la ciutadania hauria de canviar força. En l'actualitat, a Espanya i a Europa, una àmplia majoria democràtica està d'acord amb la base del sistema progressiu d'impostos, on el que més té, més paga. Ara bé, una enquesta del CIS reflexa la desconfiança dels ciutadans amb l'administració pública.¹³ L'opinió d'una immensa majoria dels espanyols sobre el repartiment de les càrregues fiscals és clara: gairebé un 90% rebutja que els impostos es cobrin "amb justícia", és a dir, que paguin més els que més tenen. Les dades no deixen lloc a dubtes. El 87,6% dels enquestats diu que "no creu" que els impostos es cobrin de forma justa, i només un 8,6% està d'acord amb el repartiment fiscal a Espanya. Cal per tant, transparència i eficiència en la recaptació, i posterior repartició dels impostos. Si es vol tenir una RB per a tothom, caldrà explicar-ho i demostrar-ho molt bé a la societat.

Una implementació de la RB, seria un canvi de paradigma en el sistema actual i portaria el estat del benestar a un nivell abans mai vist. Una RB per tothom, evidentment, genera crítiques i dubtes sobre la seva utilització. Les dos principals crítiques són la viabilitat econòmica i que seria un desincentiu al treball.¹⁴ La primera qüestió es tractarà en profunditat a continuació amb el treball, la segona no està demostrada. És més, diversos estudis diuen que no tindria un impacte negatiu. Els resultats d'un estudi dut a terme per investigadors de Lovaina, Axel Marx i Hans Peeters, entre els suposats 198 guanyadors d'una loteria (Win for Life), que consistia en un sou mensual de 1000 per a tota la vida.¹⁵ Van fer diverses preguntes, i una d'elles era sobre si continuarien o no treballant. La conclusió va ser que tenia un impacte insignificant en el mercat laboral. L'estudi pioner, esmentat abans, que es va fer al 2017 a Finlàndia consistia en lliurar una renda bàsica de 560 euros al mes, lliures d'impostos durant 24 mesos a 2.000 aturats d'entre 25 i 58 anys, que van ser elegits a l'atzar entre les 175.000 persones de tot el país que percebien algun tipus de subsidi per desocupació. Els seleccionats, que estaven obligats a participar en l'experiment si volien mantenir les seves

¹³ Opinión pública y política fiscal (XXXV). (2018). http://www.cis.es/cis/export/sites/default/-Archivos/Marginales/3220_3239/3221/es3221mar.pdf

¹⁴ Allard, G. (2020). "Pros y contras de la Renta Básica Universal" *AméricaEconomía*. <https://www.americaeconomia.com/analisis-opinion/pros-y-contras-de-la-renta-basica-universal>

¹⁵ Marx, A i Peeters, H. (2004) An Unconditional Basic Income and Labor supply results from a survey of lottery. Recuperat de https://www.archiv-grundeinkommen.de/texte/win_for_life_106_peters_marx_laborsupply.pdf

prestacions socials, seguirien rebent la RB fins i tot si trobaven feina durant aquest temps. Al mateix temps, es va establir un grup de control format per aturats de la mateixa franja d'edat als quals no es va concedir la renda bàsica, sinó que van percebre els subsidis habituals, i amb qui posteriorment es van comparar els resultats obtinguts. La conclusió del estudi és, que el treball no s'ha vist afectat respecte el grup de control, és més, en els que rebien la RB hauria augmentat. Recentment, al 2015 l'institut d' investigació GESOP va elaborar una gran enquesta a més de 1500 persones preguntant per una possible incorporació de la RB. Davant la crítica recurrent, segons la qual amb una renda bàsica "la gent deixaria la feina", "no faria res", etc., les dades són contundents: deixaria de treballar el 2,9% i només un 2,2% dels aturats deixarien de buscar feina.¹⁶

Una implementació de la RB donaria un poder econòmic a les dones que fins ara, moltes no havien tingut. Com que una RB seria una transmissió econòmica individual sense diferenciació de sexe, ni grup familiar, dona pas a un empoderament, que abans no es tenia. Actualment moltes dones depenen econòmicament del que pugui generar l'home (fins i tot haver de conviure amb el maltractador) i una RB podria alliberar a totes aquestes dones per dur a terme el que elles volguessin. Els beneficis del empoderament econòmic de la dona és ampli i en molts aspectes socials. Des de la UNWOMEN (és l'organització de les Nacions Unides dedicada a promoure la igualtat de gènere i l'empoderament de les dones) hi ha beneficis en molts aspectes de la societat, una millor formació dels fills/es, millor creixement econòmic, i menys mortalitat infantil entre d'altres.¹⁷

Una retribució que beneficiaria a tots i totes. Per exemple, en el mercat laboral, una RB et pot donar més llibertat individual alhora d'escollir una feina. Renunciar a certes feines, mal pagades, amb poca seguretat etc. Alhora podria donar més poder col·lectiu de negociació als sindicats per negociar certs contractes, mantenir vagues pels drets dels treballadors/es durant més temps. En paraules del professor, filòsof belga i economista Philippe van Parijs:¹⁸

“La renda bàsica permet als que no tenen feina de treballar en les tasques que s'han alliberat, i és més fàcil que ho puguin fer a temps parcial. I la seguretat que proporciona la renda bàsica permet un trànsit més fluid entre la feina, la formació i la família, que haurien de reduir l'aparició de l'esgotament i les pre-jubilacions, permetent així que la gent allargui la feina durant més anys de les seves vides.”

El repartiment del temps de treball es veuria incentivat perquè persones que en algun moment de la seva vida necessiten de major temps per diferents raons (cura d'alguna persona, estudis, descans ...) tindrien més possibilitats d'escollir amb una renda bàsica que sense.

La RB podria ser també la part d'un problema del futur mercat laboral. És evident que el món està canviant molt, i el que avui és innovació al cap d'uns anys no ho és. Yuval Harari introdueix el concepte de “useless class” (classe inútil) i el desenvolupa en el llibre 21

¹⁶Informe enquesta GESOP – Xarxa Renta Bàsica 2015 Consulteu informe complet a <http://www.redrentabasica.org/rb/nueva-encuesta-una-mayoria-social-catalana-por-la-renta-basica-la-poblacion-catalana-no-dejaria-de-trabajar-con-una-renta-basica/>

¹⁷ Hechos y cifras: Empoderamiento económico. (2015). ONU mujeres. <https://www.unwomen.org/es/what-we-do/economic-empowerment/facts-and-figures#notes>

¹⁸ Parijs, P. (2016, 28 abril). Basic Income And Social Democracy. Social Europe. <https://www.socialeurope.eu/44878>

lecciones para el siglo XXI. Bàsicament, aquest concepte serveix per definir a aquelles persones que quedaran fora de mercat laboral perquè no seran capaços de reciclar-se en noves professions, una vegada que les seves estiguin assignades a intel·ligències artificials en forma d'algoritmes o robots. I no seran capaços per, o bé limitacions intel·lectuals davant un salt qualitatiu de coneixement i habilitats massa grans, o bé per un tema d'actitud davant el canvi, o perquè el sistema destruirà més llocs de treball dels que crearà i no es necessitaran tantes persones treballant, ja que les màquines s'ocuparan d'una gran part de les tasques. Què passarà amb tota aquest gent, que no tindrà treball ni recursos, per seguir tirar endavant? Com la societat podrà gestionar totes aquestes persones, que tenen dret a tenir una vida digna, per tal de no ser una càrrega ineficient en que podrien col·lapsar el sistema, és una pregunta de difícil solució. Una solució seria una RB per a totes aquestes persones perquè poguessin seguir formant-se, ampliar coneixements i entrar en un mercat laboral tan canviant. Significa donar una oportunitat a totes les persones que es poden quedar sense feina, però que es puguin formar en unes altres. Ja que s'eliminaran moltes feines automatitzades, però en sorgiran moltes de noves.

Per últim, una reflexió sobre la repercussió que té poder gaudir o no de suficient independència econòmica i els seus efectes. Un exemple fàcil i que demostra la perpetuïtat de la desigualtat de pares a fills es pot veure en l'educació. En quasi tots els països, un dels principals objectius que es busca garantir, és que tothom tingui accés a l'educació independentment dels orígens socials. La desigualtat a l'hora d'accedir a la universitat, s'ha començat a qüestionar als Estats Units. Estudis recents demostren que la proporció de titulats s'estanca en un 10-20% entre els fills de pares que pertanyen als dos quartils més pobres de la jerarquia de les rendes, mentre que havia passat entre el 1970 i el 2010 del 40% al 80% per als fills del quartil més alt (els 25% més rics).¹⁹ És a dir, que els ingressos dels pares determinen en un indicador perfecte per predir a l'accés a l'educació a les universitats. Per tant, si els progenitors són pobres, amb una alta probabilitat, els fills seguiran sent pobres, i segur que tindran menys oportunitats que els fills de les rendes mitjanes/altes. Una implementació de la RB faria com a mínim, reduir una gran part de la desigualtat existent a tot el territori.

Cap decisió política econòmica és neutral, o beneficia a uns o perjudica a uns altres. Algun tipus de RB serà una realitat en els propers anys. Tal com avança el món la RB podria ser un dret fonamental de qualsevol individu. És de justícia social que tothom tingui un mínim per poder viure amb una llibertat que tothom desitja. Ser lliure significa no dependre d'un altre per viure i existir socialment. Qui depengui d'algú altre per poder viure és per tant arbitràriament interferible per algú altre, i per tant no és lliure. Quan gran part de la propietat i de riquesa està en mans de pocs, no pot existir la igualtat. Tot i així, la RB només és una part de la solució de la desigualtat existent en aquets món. Com deia Louis Brandeis, jutge de la Cort Suprema dels Estats Units va dir: "podem tenir democràcia o podem tenir riquesa concentrada en poques mans, però no podem tenir les dues coses"

¹⁹ Henig, Jeffrey R. (2013) "Whither Opportunity? Rising Inequality, Schools, and Children's Life Chances" by Greg J. Duncan and Richard J. Murnane DOI: 10.1080/15582159.2013.759847

La segona crítica més famosa, la tècnica, qüestiona la viabilitat econòmica d'aquesta RB, que és l'objecte principal d'aquest treball i que es desenvoluparà en les següents pàgines.

3. Viabilitat econòmica

Un cop explicat l'ús de la RB i les seves aportacions, passem a l'objectiu d'aquest treball, que és demostrar la viabilitat econòmica de la RB. Amb el pas del temps han sortit varies propostes de finançament de la RB i s'han anat sofisticant.

A continuació, es mostraran diversos models proposats en que, es planteja propostes de finançament de la RB a partir de les rendes/liquidacions (IRPF) que hi ha a Espanya. Sense comptar amb País Basc i Navarra, ja que tenen un sistema fiscal diferent a la resta de comunitats autònomes.

Presentaré diferents models que s'han fet a Espanya per poder comprovar la seva viabilitat. Tots els models es basen en el finançament de la RB a través d'una reforma fiscal, en aquests casos de l'IRPF (Impost sobre la Renda de les Persones Físiques). Després de l'exposició de cada model hi haurà un apartat de conclusions i reflexions sobre el mateix.

3.1 Base de dades

Les dades que es faran servir per aquest treball seran majoritàriament extretes de la Agència Tributaria espanyola (AEAT). A partir de dades de diferents anys (2010,2015,2017) es farà l'estudi del finançament de la RB.

Per determinar la quantitat a donar en la RB ens basarem en el criteri del llindar de pobresa. Seguint els criteris de l'Eurostat, el llindar de pobresa es fixa en el 60% de la mediana dels ingressos per unitat de consum. Una unitat de consum és una persona vivint sola. Una llar formada per dos adults constitueix 1,5 unitats de consum. Per tant, el llindar de pobresa augmenta o disminueix en la mesura en que ho facin les medianes dels ingressos. Segons la "Encuesta de Condiciones de Vida" (ECV) en el 2019 el llindar de pobresa en les llars d'una persona es situa en 9.009 euros l'any. Així també, segons la "Encuesta de Condiciones de Vida" (ECV) en el 2010 era de 7.471 euros l'any.

El repartiment de diners es pot fer de diferents maneres, una opció socialment acceptada és segons l'escala d'equivalència de l'OCDE. Aquesta escala simplement vol constatar l'evidència segons la qual, viure en una mateixa llar un nombre de persones superior a una, és més car que el que costaria viure una sola persona, però en una proporció decreixent. Quatre persones vivint en la mateixa llar no és quatre vegades més car que el que representa viure només una per diferents raons, una d'elles és pels costos fixos que suposa viure en una mateixa llar i també pels que no són exactament proporcionals a la quantitat de persones: lloguer, electricitat, aigua... l'escala d'equivalència modificada de l'OCDE distingeix tres grups d'edat: 0-13, 14-17, i 18 i més. Assigna aquesta escala: valor 1 per a la primera persona de la llar de 18 o més anys, 0,5 per a la resta de persones de 14 anys o més i 0,3 per a les persones menors de 14 anys. La RB d'una llar es distribuiria i pagaria de manera individual entre els seus components la part dels adults, i entre els tutors legals la part dels menors. Aquesta és

una consideració important: no hi ha un cap de llar (sigui dona o home) que rebi tota la renda. Així, una llar amb 2 persones més grans de 18 anys, i 2 menors (una entre 14 i 18 anys i una altra menor de 14), suposaria una escala d'equivalència de 2,3. Això vol dir que aquesta llar rebria una RB multiplicada per 2,3 que, al seu torn, es dividiria equitativament entre aquestes 4 persones, encara que a efectes pràctics (percepció dels diners) es dividiria entre les dues persones adultes si tinguessin la potestat dels menors com acostuma a succeir. A la següent taula es pot observar quina quantitat percep la llar segons la seva composició de persones en el primer supòsit, calculat amb el criteri de llar-OCDE.

Quadre 2. Equivalència llindars de pobresa OCDE

Cantidades percibidas por el hogar (1), por las personas del hogar (2) y por las personas mayores de 18 años del hogar(3), según la composición de adultos (A) y menores (M), a partir del umbral de pobreza de la ECV para 2018 (8.815 euros)														
	1A	1A+1M	1A+2M	1A+3M	2A	2A+1M	2A+2M	2A+3M	2A+4M	3A	3A+1M	3A+2M	3A+3M	3A+4M
(1)	8.815	11.460	14.104	16.749	13.223	15.867	18.512	21.156	23.801	17.630	20.275	22.919	25.564	28.208
(2)	8.815	5.730	4.701	4.187	6.611	5.289	4.628	4.231	3.967	5.877	5.069	4.584	4.261	4.030
(3)	8.815	11.460	14.104	16.749	6.611	7.934	9.256	10.578	11.900	5.877	7.603	9.168	10.651	12.089
	A= Adulto (Mayor de 14 años)					M= Menor (hasta 14 años inclusive)					5.069	4.584	4.261	4.030

Font: Taula 1 extreta de <https://www.sinpermiso.info/textos/nuevos-modelos-para-financiar-una-renta-basica-incondicional-y-universal>

Sempre i quan la RB igualés o superés l'import del llindar de la pobresa, es garantiria en principi que no hi hauria persones amb risc de pobresa en tot Espanya. En el 2019 la població resident a Espanya per sota del llindar de pobresa era del 20,7%. En el 2020 serà molt més alt el percentatge per raons òbvies (pandèmia covid19).

3.2 Finançament de la Renda bàsica

La RB que es pretén finançar és una assignació monetària incondicional a tota la població: ciutadania i residents acreditats. Tot membre de la ciutadania i tota persona resident acreditada rebria aquesta quantitat monetària incondicionalment.

Prèviament cal indicar dues qüestions importants sobre els models de finançament. La primera d'elles és l'estalvi per implantació de RB, relativa al fet que la RB transferida eliminaria qualsevol prestació monetària rebuda per l'estat, quan aquesta és inferior. Però en el cas que aquesta prestació sigui més elevada, tal quantitat seguiria percebent-se en les mateixes condicions. Així, totes les pensions no contributives, que generalment es situaran per sota de la RB, i una part de les pensions contributives, a les quals haurà d'afegir-també les prestacions per desocupació, desapareixen, i conformen un estalvi, que s'ha de tenir en compte per a la determinació del cost de finançament. La RB no estarà subjecta imposició de l'IRPF. La segona qüestió, es refereix a la reforma de l'IRPF. Amb la recaptació s'ha de garantir el finançament de la RB i no faltarà ni un sol euro del que l'estat destina a inversió social: sanitat i educació.

3.3 Model 1

Realitzat el 2014 per Jordi Arcarons, Daniel Raventós i Lluís Torrens. Aquest és el primer model realitzat a Espanya sobre la viabilitat de finançament a Espanya.²⁰ El model es basa en el llindar de pobresa del any 2010. És fa amb les dades d'aquell any ja que és un any especialment indicat: representa un moment en què la situació econòmica ja assolía un grau de degradació molt elevat degut a la crisi econòmica.

El model economètric en que es basen per fer l'estudi segueix els següents criteris:

1. La quantitat de RB transferida és igual o superior al llindar de risc de pobresa. Garanteix pobresa zero en termes estadístics per a tota la ciutadania.
2. La RB transferida no està gravada per l'IRPF.
3. La RB transferida substitueix tota prestació pública monetària de quantitat inferior i fins a aquesta quantitat.
4. La RB transferida haurà de ser complementada, quan sigui inferior a la prestació pública monetària.
5. El model haurà de finançar el que ja es finança actualment (sanitat, educació... i totes les altres partides de despesa pública), a més de la RB que es proposa.

La quantitat de la RB per als més grans de 18 anys és de 7.471 euros anuals (622,5 euros mensuals), per als menors d'edat és el 20% de l'anterior (124,5 euros mensuals), que era el llindar de risc de pobresa del Regne d'Espanya per a l'any 2010, sense tenir en compte Navarra ni País Basc.

Aclarir que, la OCDE va establir uns criteris sobre l'equivalència de consum en una llar més tard que l'estudi del 2014, per això la RB dels menors serà el 20% de la RB d'un adult.

²⁰ Arcarons, J., D. Raventós i Torrens, L. (2016). "La renda bàsica incondicional: una proposta racional per al segle XXI". *Sin Permiso*.
http://economia.gencat.cat/web/.content/70_economia_catalana/arxius/publicacions_publicacions_periodiques/nota_d_economia/ne_103/NE_103_c12.pdf

Quadre 3. Estalvi per l'Administració pública. Any 2010 (en milions d'euros)

TIPUS DE PRESTACIÓ O SUBSIDI	IMPORT
Subsidis i ajudes a la família	3.661,7
Subsidis i ajudes al habitatge	2.164,8
Subsidis d'exclusió social	1.957,8
Pensions	54.023,6
Prestacions d'atur	21.405,8
Beques	1.917,1
Classes passives de l'Estat	3.815,7
Reservistes sense destinació (forces armades i cossos deseguretat de l'estat)	258,9
Sacerdots	126,5
Reclusos	533,6
50% despeses administratives	2.356,8
TOTAL	92.222,3

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del llibre RAVENTÓS, Daniel; ARCARONS, Jordi; TORRENS, Luís.[2017] *Renta básica incondicional. Una propuesta de financiación racional y justa*. Barcelona. Ediciones Serbal.

Aquest model suposaria ja d'entrada un estalvi en l'administració pública de 92.000 milions d'euros.

Per l'estudi del model s'han diferenciat dos grups poblacionals, d'una banda els que són població inclosa en la mostra d'IRPF (P-IRPF) i per altre banda, els que no estan inclosos en el IRPF (P-No IRPF). En el primer grup s'inclouen totes les persones que declaren IRPF o que han volgut fer declaració per les seves rendes de treball superior a 10.000€ i les que s'han d'incloure en aquestes declaracions com a població dependent (menors, ascendents...). El segon grup, està compost per a totes les persones que no estan en el grup anterior.

La reforma que es proposa a l'IRPF per finançar l'RB pot resumir-se de la manera següent:

1. Integració de la base de l'estalvi a la base general.
2. Eliminació de la compensació entre rendiments.
3. Eliminació dels mínims personals i per circumstàncies familiars.
4. Eliminació de les reduccions sobre la base imposable i de les deduccions sobre la quota.
5. Tipus únic impositiu sobre totes les rendes excepte l'RB que no està gravada.

En el model s'especifiquen dues fonts de finançament extern que haurà de tenir present el model econòmic en el càlcul del finançament. La primera són els romanents extrets de les persones que reben prestacions socials, sense declarar IRPF, aproximadament 29 milions d'euros i la segona correspon a les rendes del treball que, si bé no estan representades en la

mostra per la seva baixa quantia individual (menys de 10.000 euros l'any 2010), sí han d'estar gravades al tipus únic ja que s'eliminen els mínims exempts.

Quadre 4. Finançament extern (milions d'euros)

Concepte	Import
Estalvi per prestacions suprimides	(-92222,3)
Cost total RB per a P-No IRPF	62.854,7
Romanent de P-No IRPF	-29.367,6
Finançament extern	
Concepte	Import
Romanent de P-No IRPF	29.367,6
Finançament extern per rendiments del treball retinguts	21.656,1
Total Finançament extern	51.023,7

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del llibre RAVENTÓS, Daniel; ARCARONS, Jordi; TORRENS, Luís.[2017] *Renta básica incondicional. Una propuesta de financiación racional y justa*. Barcelona. Ediciones Serbal.

Quadre 5. Cost i objectiu de finançament de l'RB per a la població (milions d'euros)

Cost i objectiu finançament de RB per a la població	
Cost total RB per a P-IRPF	217.237,1
Quota recaptada per l'IRPF actual	67.807,5
Finançament extern	-51.023,7
Objectiu finançament	234.020,9

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del llibre RAVENTÓS, Daniel; ARCARONS, Jordi; TORRENS, Luís.[2017] *Renta básica incondicional. Una propuesta de financiación racional y justa*. Barcelona. Ediciones Serbal

Aquest import de 234.020,90 milions d'euros, que inclou la recaptació de l'IRPF actual, és la manera de garantir la cinquena característica (el model haurà de finançar el que ja es finança actualment) que s'aconsegueix a través de la reforma de l'IRPF.

Per tant, l'objectiu de finançament per a que la població d'Espanya pugui tenir una RB seria de 234.020,9 milions d'euros.

En aquest model tots els ingressos superiors a la RB (en aquest cas fixada en 7.471 euros anirien gravades amb un tipus únic del 49%.

Quadre 6. Escenari model

Escenari	
RB adults	7471
RB menors	20%
Finançament extern	51.101.000.000,0
Tipus únic	49,02%
Pressió fiscal	3,43%
%població total guanyadora	80,93%
Gini rentes brutes	41,14%
Gini amb IRPF 2010	36,64%
Gini amb RB	25,05%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del llibre RAVENTÓS, Daniel; ARCARONS, Jordi; TORRENS, Luís.[2017] *Renta básica incondicional. Una propuesta de financiación racional y justa*. Barcelona. Ediciones Serbal

La renda bruta s'entendrà com a renda abans del IRPF.

Conclusions del model:

És possible finançar una RB per a totes les persones adultes que resideixen al Regne d'Espanya de 7.471 euros l'any i de 1.494,2 euros l'any per als menors d'edat. En tots els ingressos (menys la RB) que es declaren a l'IRPF, gravant-los amb un tipus únic del 49% i comptant amb el finançament extern.

La gran majoria de P-IRPF sortiria guanyant respecte a la situació actual. Només els decils superiors perdrien amb la reforma proposada. Un percentatge superior al 80% de la població total sortiria guanyant amb la reforma, perquè tot el conjunt de P-No IRPF és guanyador també. El 20% més ric seria la part de la població que sortiria perdent. Qui realment guanyaria més de manera proporcional seria qui no té res absolutament: 7.471 euros anuals d'RB que no quedarien subjectes a l'IRPF. Així que la reforma proposada significa una gran redistribució de la renda dels sectors més rics a la resta de la població. És a dir, el contrari del que s'ha produït al llarg de les últimes dècades, especialment en els últims anys.

Cal insistir que el finançament d'aquesta proposta d'RB es concreta mitjançant una gran redistribució de la renda, no mitjançant creació de massa monetària ni deute. Es produeix transferència de renda dels rics a la resta de la població, com acabem de detallar. L'efecte més visual d'això és que s'aconsegueix una dràstica reducció de la desigualtat de renda: l'índex de Gini (L'índex de Gini és l'indicador més popular per quantificar el grau de desigualtat en una distribució de renda. El seu valor se situa en l'interval [0,1] reflectint els valors més elevats un empitjorament de la desigualtat) disminueix més d'11 punts, i se situa en un nivell molt similar al dels països escandinaus. Una de les crítiques rebudes del model, és la

utilització del tipus únic. Es podria pensar, que un tipus únic és en un principi una mesura gens progressiva, però combinat amb la RB és el contrari. L'explicació és que quan la RB representa una part percentualment important de la totalitat d'ingressos rebuts, el tipus efectiu es distancia molt del nominal. Si, per contra, la RB és un percentatge reduït d'aquests ingressos, el tipus efectiu i el nominal seran molt semblants. En el primer cas estem parlant de població amb nivells de renda globals molt baixos, en el segon de molt alts. Malgrat la implementació d'aquest model, requereix d'una bona argumentació per dels polítics, ja que en un primer moment el tipus únic al 49% pot ser mal vist per les classes amb menys ingressos. Ja que aquest tipus únic dista molt dels trams marginals de les rendes baixes, que poden pensar que sortirien perdent.

Una altra informació que es desprèn de l'IRPF declarat de 2010 és el frau fiscal que s'intueix.²¹A tall d'exemple, triant tres perfils d'ingressos, pertanyents a funcionaris docents, com són el cas de mestres de primària, professors d'institut i catedràtics d'universitat, amb una antiguitat en els tres casos de 12 anys, les retribucions són públiques. Ens trobem amb que el primer perfil esmentat va tenir el 2010 una retribució bruta anual de 32.500 euros el que el situa en la vuitè decil de població ordenada per renda (entre el 20% més ric de la població que tributa en l'IRPF, i clarament per sobre de la mitjana d'aquesta vuitena decil). El segon cas, els professors d'institut, amb uns ingressos el 2010 de 37.000 euros anuals bruts se situa ja dins del 10% més ric, encara que en la franja inferior del novè decil, ja que la seva retribució està per sota de la mitjana d'aquesta. Finalment, un catedràtic d'universitat amb una retribució anual bruta en 2010 de 54.000 euros formaria part de el 5% més ric i clarament per sobre del punt mitjà de el 95 percentil. Una mostra gens menyspreable de l'esmentat frau fiscal de la població rica, que repercuteix negativament en el finançament de la renda bàsica, ja que al disminuir la part alta de les rendes, es redueix el muntant global que ha de redistribuir, el que determina un cost més elevat per a la població declarant. Altres dades importants que s'obtenen de l'IRPF de 2010 és que gairebé el 90% de les persones declarants són assalariades i jubilades i, dada espectacular, els rendiments mitjans dels assalariats són gairebé un 30% superiors als dels empresaris. Aquestes dades, ja ens preveuen que el frau fiscal és permanent en el sistema fiscal espanyol, i dificulta els càlculs d'una RB.

3.4 Model 2

Realitzat el 2018 per Jordi Arcarons, Daniel Raventós i Lluís Torrens. Les dades que ara disposem són molt més precises.²² Es tracta d'una mostra individualitzada i per llars de Barcelona, a partir d'una informació cedida i subministrada per l'Ajuntament de Barcelona i per l'Agència Estatal de l'Administració Tributària (AEAT), que està estratificada per 39 grans barris de les llars que apareixen en el padró de la ciutat de Barcelona. Tot això es tradueix en

²¹ Arcarons, J., D. Raventós i Torrens, L. (2013). "Un modelo de financiación de la Renta Básica técnicamente factible y políticamente no inerte". *Sin Permiso*. <https://sinpermiso.info/sites/default/files/textos/RBnoinerte.pdf>

²² Arcarons, J., D. Raventós i Torrens, L. (2018). "Nuevo modelo de financiación de la Renta Básica". *Sin Permiso*. <https://www.sinpermiso.info/textos/nuevo-modelo-de-financiacion-de-la-renta-basica>

més de 94.000 observacions de 38.000 llars que identifiquen amb precisió 1.600.000 persones i 640.000 llars. El període de referència és l'any 2015.

En 2016 (les dades de renda es refereixen a 2015), la "Encuesta de condiciones de vida" (ECV) estima aquests dos llindars de risc de pobresa: 8.182 euros anuals per al conjunt del Regne d'Espanya, i 9.802 euros anuals per a Catalunya.

Tenint en compte aquestes xifres, en aquesta investigació s'estudien tres quantitats de RB: a) 7.800 euros anuals equivalent a 12 pagues de 650 euros mensuals; b) 8.400 euros anuals equivalent a 12 pagues de 700 euros mensuals, i c) 9.802 euros anuals equivalent a 12 pagues de 816,83 euros mensuals.

Al seu torn, s'estableixen per a les tres quantitats dues importants diferències en la reforma de l'IRPF que proposem: amb tipus únic i amb tipus impositius per trams.

Fins aquí tenim 6 possibles combinacions, les tres quantitats de RB i les dues reformes de l'IRPF segons tipus únic o per trams per a cadascuna. Però afegim dues noves variants: que la reforma tingui o no finançament complementari addicional a l'IRPF, de la qual més endavant especificuem els detalls. Pel que tenim 12 variants o escenaris per aquest model.

La quantitat de la RB és individual, però a diferència de l'estudi comentat anteriorment, es calcula segons l'escala d'equivalència de l'OCDE actualitzada. Aquesta escala simplement vol constatar l'evidència segons la qual viure en una mateixa llar un nombre de persones superior a una és més car que el que costaria viure una sola persona, però en una proporció decreixent.

Escala d'equivalència = 1 per al primer membre major de 18 anys + 0,5 per la resta de persones majors de 14 anys + 0,3 per a persones menors de 14 anys. La RB d'un llar es distribuiria de forma individual entre els seus components. Així, un llar amb 2 persones majors de 18 anys, un entre 14 i 18 anys i una altra menor de 14, suposaria una escala d'equivalència de 2,3. Això significa que aquest llar rebí una RB multiplicada per 2,3 que a la seva vegada es divideixi equitativament entre aquestes 4 persones. Això és mostra en el quadre 1 per a molts més exemples i per a les tres quantitats de RB mencionades.

Les característiques de la reforma de l'IRPF:

- 1) Tributació de les rendes exemptes que no hagin estat absorbides per la transferència de la RB.
- 2) Integració de la base de l'estalvi en la base general.
- 3) Eliminació de compensacions entre rendiments.
- 4) Eliminació dels mínims personals i familiars.
- 5) Eliminació de totes les reduccions de la base (plans de pensions, circumstàncies personals, rendiments de la feina, etc.).
- 6) Eliminació de totes les deduccions de la quota (habitatge, incentius, etc.).

7) Tipus únic o escala de 5 trams amb tipus marginals creixents, combinats amb la transferència de la RB.

Aquest model suposa que, a més del tipus únic, es detalla el finançament per trams i, al seu torn, amb una variant: amb o sense finançament extern de 500 milions d'euros segons es detalla en el quadre.

Quadre 7. Trams dels tipus marginals

Escala	Llindar pobresa = 7800€		Llindar pobresa = 8400€		Llindar pobresa = 9802€	
Tram de renda	Tipus marginals		Tipus marginals		Tipus marginals	
0-3000€	32,88%	29,46%	34,89%	32,14%	40,46%	39,05%
3.000€ - 12.000€	37,00%	34,55%	39,75%	36,60%	44,75%	42,25%
12.000€ - 36.000€	42,00%	39,55%	44,00%	41,60%	49,00%	46,25%
36.000€ - 60000	47,00%	44,55%	49,00%	46,60%	54,00%	51,25%
60.000€ - 90.000€	52,00%	49,55%	54,00%	51,60%	59,00%	56,25%
>90.000€	57,00%	54,55%	58,75%	56,60%	64,00%	61,25%
Tipus únic	44,30%	41,60%	46,40%	43,70%	51,45%	48,76%
Finançament extern	0	500 M	0	500 M	0	500 M

Font: Taula d'elaboració pròpia a partir de www.sinpermiso.info , 25-11-18

Vist les diferents variants proposades, ens caldria definir el finançament extern. Aquest finançament té la intencionalitat d'ajudar al finançament de la RB i alhora disminuir la desigualtat gravant les grans fortunes. Aquests 500 milions d'euros (que representa el 1,62% de la renda bruta total de la ciutat de Barcelona extrapolat a tot Espanya) vindria d'un impost sobre la riquesa al tipus únic del 1% aplicat al 5% de la població més rica d'Espanya. Seria un impost mai abans implementat a Espanya, que té la intenció de gravar les grans riqueses d'aquest país.

Aquest estudi es basa en la població de Barcelona, que era on es tenien les dades, i extrapolat com a simulació per a tot Espanya. És evident que el nivell de precisió d'alguns territoris no seria exacte, però ens permet fer una idea de la situació del conjunt de l'estat.

Conclusions del model:

En aquest model hi ha variants importants respecte al altre model presentat. D'una banda, les dades que s'extreuen són de la ciutat de Barcelona en que es simula per una situació de finançament arreu d'Espanya. Aquest supòsit ja preveu alguns biaixos d'error que podria haver, però torna a reafirmar que amb aquestes dades fiables, un finançament amb la reforma de l'IRPF seria possible. També apareix el paper de la dona. I és que les noves dades, a diferència dels estudis previs, també permeten veure l'impacte de la reforma proposada sobre homes i dones de forma diferenciada. Els resultats indiquen de mitjana que hi hauria una transferència d'una mica més de 431 milions d'euros d'homes a dones. El que suposa un interessantíssim resultat de la reforma i mostra que la RB mitjançant el finançament proposat seria un bon instrument per pal·liar les grans diferències d'ingressos entre homes i dones

En aquest model amplia les opcions a un tipus impositiu que no cal que sigui únic. Aquest finançament per trams proposats de tipus marginals ajudarien a la imatge pública a veure la progressivitat de l'impost i no s'allunyaria tant del model actual de recaptació de l'IRPF.

El supòsit del estudi mostra que no perdria cap llar amb ingressos inferiors a 60.000 euros anuals. S'identifica molt exactament a les llars fiscals, amb el que es guanya una informació que permet molta precisió. Fins i tot una desagregació per gènere de persones guanyadores i perdedores. Aquest model per trams, tindria millor acceptació a la població ja que és un sistema ja conegut. Igualment, els tipus són més alts que els actuals però hem de tenir sempre present que la RB no tributa mai.

També, posa sobre la taula un problema greu i creixent que s'estan trobant molts països d'arreu del món, que és l'acumulació de capital en poques mans.²³ Ja sigui per evasió fiscal, o per enginyeria fiscal, les grans fortunes paguen pocs impostos a Europa. . L'1% de les persones més riques posseeix entre el 20% i el 25% de la riquesa total a França, Alemanya i Espanya. Atès que la riquesa està molt concentrada, més que la renda i el consum, és l'eina fiscal més progressiva fer pagar un percentatge de tot el que tenen. A més, amb un impost sobre el patrimoni europeu, la migració de contribuents rics dins de la Unió Europea es tornaria irrellevant.²⁴

3.5 Model 3

Realitzat el 2020 per Jordi Arcarons, Daniel Raventós i Lluís Torrens. En aquest nou model, les dades sobre la prestació monetària de la RB, provenen de la "Encuesta de condiciones de vida" (ECV) de l'INE dels anys 2017 i 2018.²⁵ Malgrat que els resultats que aquí s'especifiquen són de l'any 2018 (amb dades de rendes de l'2017), no varien significativament dels de l'2017. Per a l'any 2018 es tracta de 33.374 persones i 13.368 llars (gairebé 2,5 persones per llar de mitjana) que representen a les 46.200.000 de persones i els 18.550.000 de llars residents al regne d'Espanya. Són dades que l'INE creua amb dades fiscals de l'Agència Estatal de l'Administració Tributària -AEAT- i de les hisendes forals. Encara que com les rendes de l'ECV, no incorporen una part de les variacions patrimonials, s'ha hagut d'imputar aquest concepte.

Encara que la mostra de l'ECV té una dimensió molt menor que la que fem servir en els estudis anteriors, permeten una anàlisi per llar que no podia realitzar-se amb les dades fiscals utilitzats en l'estudi de 2014 basats en les dades de l'AEAT. Amb les noves dades no es contempla cap altre tipus d'estalvi que no sorgeixi directament de la informació que l'ECV ofereix: pensions, subsidis i ajudes. Addicionalment, ara es poden quantificar rendes que en l'anterior estudi no era possible fer: pensions d'invalidesa permanent, les rendes de la feina inferiors a 10.000 euros anuals... En definitiva, hi ha un conjunt de rendes a les quals abans no es podia accedir

²³ World Inequality Report. (2018). <https://wir2018.wid.world/files/download/wir2018-full-report-english.pdf>

²⁴ Kleven, H, C Landais, M Munoz, and S Stantcheva (2020), "Taxation and Migration: Evidence and Policy Implications", *Journal of Economic Perspectives*

²⁵ Arcarons, J., D. Raventós i Torrens, L. (2020). "Nuevos modelos para financiar una renta básica incondicional y universal". *Sin Permiso*. <https://www.sinpermiso.info/textos/nuevos-modelos-para-financiar-una-renta-basica-incondicional-y-universal>

perquè quedaven opaques en les dades disponibles i amb aquestes noves dades, sí que es té disponibilitat.

La quantitat de la RB en cada un dels 3 supòsits analitzats és individual, però a diferència dels anteriors estudis, es calcula amb la nova escala d'equivalència de la OCDE. Aquesta escala simplement vol constatar l'evidència segons la qual viure en una mateixa llar un nombre de persones superior a una és més car que el que costaria viure una sola persona, però en una proporció decreixent (està explicada anteriorment).

Aquest model, contempla el que anomenen una clàusula de rescat, de "statu quo" o de compensació per a aquelles llars que se situen per sota de l'80 percentil de la renda bruta equivalent (és el resultat de dividir la Renda Bruta del llar entre la seva escala de la OCDE modificada). La renda bruta s'entendrà com a renda abans dels impostos. Això vol dir que qualsevol llar per sota de l'20% més ric (major renda) , mai empitjora el seu nivell respecte a la situació prèvia a la reforma (des d'ara ex-ante).

El primer supòsit pren com a llindar de la pobresa de mitjana per al conjunt del regne d'Espanya la quantitat de 8.815 euros anuals, i aplicant l'escala d'equivalència esmentada, resultarien un 19,2% de llars perdedors i un 80,8% no perdedors . El tipus únic del nou IRPF sobre totes les rendes que financaria seria de l'46,83% i l'índex de Gini resultant es veuria reduït de forma espectacular, prop de 15 punts, aconseguint uns dels nivells més igualitaris del món. El percentatge de llars en risc de pobresa i pobresa severa, desapareixen pràcticament, 0,54% i 0,15%, davant el 19,28% i 8,46% que s'obtenen en l'ECV. L'efecte redistributiu es xifra en un 14,78%, davant el 3,8% que s'obté en la situació ex-davant.

El cost per a les llars perdedores (els que la seva renda disponible neta després de cobrar la RB i pagar el nou IRPF és inferior a la renda real que van tenir disponible al 2017) és un agregat de 35.549 milions d'euros, una xifra similar a la de l' exercici del 2010, quan l'import de la RB era de 7.471 euros anuals (el llindar de pobresa del regne d'Espanya sense les comunitats forals), un 15,2% menys que el llindar ara considerat. Com que es proposa una compensació perquè cap llar fins al percentil 80 surti perdent, s'ha d'afegir un cost de 15.107 milions d'euros que hauran de ser aportats mitjançant un finançament addicional procedent d'altres fonts. La gran majoria de les llars compensades són de pensionistes (el 80%), la qual cosa redueix els riscos de crear trampes de pobresa, com les que generen les rendes mínimes com el IMV o les autonòmiques. El cost total per als rics seria doncs de 50.656.000 d'euros, el 4,33% del PIB. La capacitat redistributiva de el model està fora de tot dubte, es passaria d'un índex de Gini ex-ante de 0,3457 se a un ex-post de 0,2359 entre els millors de món.

En el segon supòsit, amb el còmput d'una RB individual igual a 8.400 euros per a les persones majors de 18 anys i del 20% (1.680 euros) als menors. Tot i que el tipus únic és superior, 49,05%, per a una llar de les mateixes característiques de l'anterior, de 2 persones adultes i dos menors de 14 anys, rebrien 20.160, és a dir, 10.080 euros per persona major de 18 anys. Els percentatges de llars guanyadors i perdedors són molt semblants al primer supòsit La millora de la desigualtat és també molt elevada gairebé 18 punts en l'índex de Gini, a l'igual

que l'erradicació de la pobresa, respecte a la situació ex-ante i en termes redistributius estem parlant de el 17,76%, davant el 3,8% esmentat en la situació ex-ante.

En aquest cas el cost per als perdedors a través de l'IRPF és de 50.766.000 i la compensació necessària perquè tots els declarants per sota el percentil 80 no perdin, és de 25.973 milions d'euros. En total 76.739 milions d'euros, un 6,57% del PIB. I la capacitat redistributiva del model seria encara més gran, es passaria d'un índex de Gini ex-ante de 0,3457 a un ex-post de 0,2061.

El tercer supòsit és d'extrema actualitat. Es tracta d'una RB amb les mateixes quantitats de l'Ingrés Mínim Vital (IMV) que va aprovar el govern espanyol al Maig del 2020, però amb una i molt substancial diferència: universal, per a tota la població.²⁶ El model exposa que hi hauria un 12,3% tan sols de llars perdedors i un 87,6% de llars no perdedors (dividits entre un 36,1% de llars compensats i un 51,5% de llars guanyadors). La quantitat de la renda mínima oscil·la entre els 469,3 euros per a un adult i 1.033,85 euros per a una unitat de convivència formada per dos adults i tres o més menors o tres adults i dos o més menors o per quatre adults i un menor. El cost de les transferències per via de l'IRPF i de la RB (de perdedors a guanyadors) seria de 10.540 milions i el de les compensacions de 16.131 milions. En total 26.671 milions, el 2,28% del PIB.

L'índex de Gini milloraria, si bé no de la manera significativa en què ho fa en els dos supòsits anteriors, passant de l'actual 0,384 a 0,307. Les llars que seguirien situant-se en risc de pobresa i pobresa severa (13,5% i 2,5%) també se situen en nivells molt superiors a aquests altres 2 supòsits. Amb un tipus únic molt baix, de l'29,19%. L'ingrés mínim vital (IMV) vigent no té aquest caràcter universal, per tant tots els costos de gestió i control no es tindrien en compte. En els tres supòsits s'aplica un tipus únic d'imposat, que varia entre el 28,92% i el 46,83%.

²⁶ Seguridad Social: Prestaciones / Pensiones de Trabajadores. (2020b). Seguridad Social. <http://www.seg-social.es/wps/portal/wss/internet/Trabajadores/PrestacionesPensionesTrabajadores/65850d68-8d06-4645-bde7-05374ee42ac7>

Quadre 8. Escenari del model amb els 3 supòsits

Llars en la mostra	13.368		
Llars en la població	18.545.946		
Persones en la mostra	33.734		
Persones en la població	46.182.803		
Índex de Gini sobre Renda Bruta	0,3836		
Índex de Gini sobre Renda Neta ex-ante	0,3457		
	Supòsit 1 (RB 8.815€)	Supòsit 2 (RB 8.400€)	Supòsit 3 (RB IMV)
Renda bàsica segons supòsit	273.760.046.204	335.185.150.826	148.477.811.498
Estalvi implantació Renda bàsica	82.890.258.911	94.588.942.340	52.353.355.849
Tipus únic	46,83%	49,05%	28,92%
% llars guanyadores	51,05%	49,97%	50,72%
% llars compensades	29,74%	30,60%	37,01%
% llars no perdedores	80,79%	80,57%	87,73%
% llars perdedores	19,21%	19,43%	12,27%
Índex de Gini sobre Renda Neta ex-post	0,2359	0,2061	0,3065

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de <https://www.sinpermiso.info/textos/nuevos-modelos-para-financiar-una-renta-basica-incondicional-y-universal>

Conclusions del model:

Aquest model és el més actual del que es disposa aquí a Espanya. Un fet important que ens mostra el model és que es poden quantificar les rendes que en anteriors estudis no era possible fer com les pensions d'invalidesa permanent, les rendes del treball inferior a 10.000 euros anuals... En definitiva, hi ha un conjunt de rendes a les que abans no es podia accedir però ara si es tenen accés.

Aquets model mostra 3 supòsits ben diferenciats. Un detall que queda bastant clar és que el supòsit 3 en que es considera el IMV del govern, amb la universalitat aplicada, genera una davallada suau, però important, del índex de Gini fins el 0,3065 (partint del 0,3457 renda neta) ex-ante. Ara bé, les llars guanyadores serien d'un 50,72%, molt similars als altres dos supòsits amb una RB força superior. En canvi, en els dos primers supòsits, com era d'esperar, els ingressos per la RB necessària són més alts, amb una davallada important del índex de Gini (0.2359 i 0.2061 respectivament)

Aquest model compte amb una compensació per a aquelles llars que se situen per sota de l'80 percentil de la renda bruta equivalent. Això vol dir que qualsevol llar per sota de l'20% més ric (major renda) , mai empitjora el seu nivell respecte a la situació prèvia a la reforma. Aquest concepte és molt important ja que garanteix un benefici col·lectiu molt gran per gran part de la població. El finançament és basaria en aplicar un tipus únic a totes les rentes superiors a la RB estipulada. Aquets model, en canvi, no compte amb cap finançament extern, és per això que el tipus impositiu és més elevat. De tots els tres supòsits les llars perdedores són poc menys del 20%, que seran les que tenen més riquesa, per tant, a la pràctica quedarien poc afectades per aquesta pèrdua.

3.6 Comparacions

Per últim, faré una comparació del pagament en IRPF del 2020 a Catalunya respecte els models proposats RB per tenir una idea més clara del que significaria. Ja que a vegades pot semblar que la teoria d'una RB s'allunya molt de la realitat, farem una simulació de diverses situacions familiars. Evidentment, és una estimació del que s'hauria de pagar en IRPF, en cada un dels supòsits, però ens dona una idea del cost (tipus mig) a cada llar dependent del model. Per tal de donar exemple semblant a la població, agafem 4 possibles opcions de llars. Fem un supòsit de 4 llars de mateixa estructura familiar vivint a Barcelona, però amb diferents ingressos, amb suposant característiques iguals. La variable A, és una llar amb uns ingressos totals de 25.000€ bruts, la variable B, és una llar on les dues persones que hi viuen cobren el salari mitjà del 2019 (27.600€ bruts cadascuna), la variable C, una llar amb ingressos totals de 120.000€ bruts i per últim, la variable D amb uns ingressos totals per llar de 180.000€. En tots els casos és una parella que realitzen una declaració conjunta amb un fill/a de 10 anys. Basat en simulador del banc Laboral Kutxa, per simplificar càlculs, de la declaració d'IRPF.²⁷ Compararem els diferents tipus mig que s'aplicarien en cada situació. A continuació les diferents taules de trams i tipus que he parlat dels models anteriors, juntament amb el tipus actuals del 2020 a la Comunitat Autònoma de Catalunya:

QUADRE 9. Trams IRPF a Catalunya 2020

Trams IRPF 2020 Catalunya	
Tram de renda	Tipus
0-12.450€	21,50%
12.450€ - 17.707€	24,00%
17.707€ - 20.200€	26,00%
20.200€ - 33.007€	29,00%
33.007€ - 35.200€	33,50%
35.200€ - 53.407€	37,00%
53.407 - 60.000€	40,00%
60.000€ - 90.000€	44,00%
90.000€ - 120.000€	46,00%
120.000€ - 175.000€	47,00%
175.000€ -	48,00%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades extretes a

https://periscopiofiscalylegal.pwc.es/wpcontent/uploads/2020/05/Periscopio_PwC_MESURE_SFISCALSCATALUNYAABRIL2020_CAT.pdf

²⁷ SIMULADOR FISCAL (Versió 2020). (2020). [Software]. Laboral Kutxa. Basat en IRPF 2020, Catalunya. Sense tenir en compte cap deducció fiscal addicional sobre plans de pensions, patrimoni, donatius o rendiments d'activitats econòmiques <https://simuladores.afi.es/simulatorsjs/laboralkutxa/taxsimulator.aspx?#/t1/>

Quadre 10. RB i tipus MODEL 1

MODEL 1	
RB=7.471€	
Tram de renda	Tipus
Superior a RB	49,02%

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació model 2

QUADRE 11. RB i tipus MODEL 2

MODEL 2			
	RB = 7.800€	RB = 8.400€	RB = 9.802€
Tram de renda	Tipus	Tipus	Tipus
0-3000€	29,46%	32,14%	39,05%
3.000€ - 12.000€	34,55%	36,60%	42,25%
12.000€ - 36.000€	39,55%	41,60%	46,25%
36.000€ - 60000	44,55%	46,60%	51,25%
60.000€ - 90.000€	49,55%	51,60%	56,25%
>90.000€	54,55%	56,60%	61,25%
Finançament extern	500 M	500 M	500 M

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació model 2

QUADRE 12. RB i tipus MODEL 3

MODEL 3					
RB= 8.815€		RB= 8.400€		RB=IMV	
Tram de renda	Tipus	Tram de renda	Tipus	Tram de renda	Tipus
Superior RB	46,83%	Superior RB	49,05%	Superior RB	28,92%

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació model 3

QUADRE 13. Comparació tipus mig de tots els models i IRPF 2020 a Catalunya

	Tipus mig a pagar IRPF	MODEL 1	MODEL 2			MODEL 3		
	IRPF ACTUAL	RB=7.471€	RB = 7.800€	RB = 8.400€	RB = 9.802€	RB= 8.815€	RB= 8.400€	RB=IMV
A	10,89%	49,02%	36,54%	38,66%	43,95%	46,83%	49,05%	28,92%
B	23,06%	49,02%	39,93%	42,01%	46,95%	46,83%	49,05%	28,92%
C	33,94%	49,02%	46,17%	48,24%	53,02%	46,83%	49,05%	28,92%
D	37,90%	49,02%	48,97%	51,03%	55,76%	46,83%	49,05%	28,92%

Font: Elaboració pròpia

En el quadre 13 podem veure els diferents tipus mig que hi ha a Catalunya actualment com també els diversos tipus mig que suposaria una implementació de la RB depenent dels models i de la llar (A,B,C,D). En un primer moment, es poden destacar les variables significatives dels tipus mig que implementarien una RB (deixant a part l'opció de l'IMV) respecte els tipus mig actuals a Catalunya. Tanmateix, s'ha de tenir en compte que tota la redistribució de la RB no tindria carga fiscal per tant, són quantitats monetàries d'ús lliure i incondicional.

En el quadre es reflexa clarament el caràcter progressiu de la implementació de la RB apujant els tipus mig al 40%-45% per rendes superiors a 55200€ d'ingressos bruts (sempre sense sumar-hi la RB que els hi correspondria percebre). El que sorprèn més, és la baixa carga fiscal de la llar D, amb uns ingressos de 180.000€ la baixa diferència amb percentatge, sobre les rendes més baixes. Pensar també que aquestes comparacions només es tenen en compte amb una finançament de la RB exclusivament del IRPF (model 2 però, inclou 500M finançament extern). Si és pogués implementar aquesta reforma fiscal, amb altres regulacions sobre l'impost de societats o les bases liquidables del estalvi, la xifra aniria a la baixa.

Clarament, amb la implementació de la RB s'hauria de pujar els impostos del IRPF en tots els trams d'ingressos. Les rendes més altes, com ja hem dit, surten les més perjudicades per aquest augment progressiu del impost. Si mirem el quadre 1, dels ingressos fiscals en els països rics, es pot veure com les taxes han anat pujant progressivament fins al voltant del 40%-50%. Com demostren els números del Eurostat, Espanya, està per sota de la pressió fiscal de la UE (35,4% i 41,7% respectivament) i bastant per sota dels països més desenvolupats.²⁸ Ara bé, políticament parlant, hi ha una gran dificultat en la comunicació sobre una pujada d'impostos i el benefici que comportaria aquest augment i sobre la credibilitat d'alguns costos públics.

En general, els ingressos addicionals que necessita el nostre sistema tributari (recordem, sis punts de l'PIB de pressió fiscal per sota de la mitjana europea) han de provenir de suprimir el conjunt de privilegis que gaudeixen actualment determinades rendes i col·lectius, sense justificació defensible. Cal suprimir bona part de les exempcions i bonificacions fiscals, que minven la recaptació impositiva i responen majoritàriament a pressions de sectors específics,

²⁸ Eurostat. (2019). Taxation in 2018. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10190755/2-30102019-AP-EN.pdf/68739572-f06a-51e4-3a5b-86e660a23376>.

les més de les vegades amb resultats regressius, en benefici d'uns pocs, amb difícil explicació des de la perspectiva de l'interès general. Especialment aplicable a l'Impost de societats, on el conjunt de beneficis suposa que el tipus mitjà sigui ridículament baix, amb un tractament inequitatiu addicional en favor de les grans corporacions (amb més mitjans per evadir legalment les seves càrregues tributàries) i en contra de la petita i mitjana empresa.²⁹

3.7 Alternatives de finançament

Els models presentats anteriorment, es basen en una reforma fiscal de l'IRPF espanyol per finançar la RB. Un dels problemes a l'hora d'obtenir estudis objectius són les dades que es poden extreure dels estaments del estat i les suposicions que s'han de fer d'algunes partides econòmiques. Aquesta limitació amb les dades que es disposen pels estudis, fa que n'hi hagin pocs. De fet, recentment van sortint noves idees de finançament, com també propostes que es podrien aplicar a Espanya i altres països. En aquest apartat presentaré diferents alternatives al finançament d'una RB, basades en propostes i dades de diferents països. La idea de la reforma de l'IRPF podria ser una opció però, hi ha d'altres que podrien finançar totalment o parcialment la RB.

La primera alternativa la trobem a Alaska, aquest estat al nord oest de Nord Amèrica aplica una transferència de diners periòdica des de l'any 1982. El Alaska Permanent Found (APF), és un fons d'inversió de propietat estatal establert amb ingressos derivats del petroli. Des de 1982, reparteix un dividend anual a tots els homes, dones i nens que viuen a Alaska. El 2015, amb els preus del petroli elevats, el dividend va ascendir a 2.072 dòlars per persona, o 8.288 dòlars per a una família de quatre persones. Actualment, al 2019, el dividend a repartir va ser de 1.606 dòlars a cada un dels 631.000 habitants del territori.³⁰ Perquè ens fem una idea, això equival a 1.013.386.000 dòlars en total. Prové en gran mesura dels ingressos del fons de 64.000 milions de dòlars de l'estat que durant dècades s'han sembrat d'ingressos derivats de la producció de petroli L'esmena constitucional protegeix els dipòsits del fons dividint el fons en dues parts: el principal (part que no és pot gastar) i el compte de reserva d'ingressos (part que és pot invertir), que es combinen i s'inverteixen amb la mateixa assignació d'actius. Aquest programa APF, no és un salari ni renda bàsica tal com l'entendem i, sens dubte, no compleix el requisit "bàsic" de la RB. Però és un programa de transferència d'efectiu realment universal, l'únic d'aquest tipus que s'implementa als Estats Units i que gairebé sempre ofereix a les famílies prou recursos per eliminar la pobresa més extrema d'aquell estat.³¹

Alaska paga aquestes transferències a partir d'un fons d'inversió finançat amb diners del petroli. Tributar o cobrar els "royalties" pels recursos naturals és una manera perquè el govern pugui aprofitar aquest diners, pel benestar dels seus habitants. El petroli es troba a terra, hi ha un subministrament limitat i, gravant-lo, no es redueix la quantitat que queda al sòl. Podria reduir l'incentiu de les empreses a treure'l de la terra però, donat el canvi climàtic,

²⁹ Thomas Tørsløv, Ludvig Wier i Gabriel Zucman. (2020). The Missing Profits of Nations. <https://missingprofits.world/>

³⁰ DeMarban, A. (2019). "This year's Alaska Permanent Fund dividend: \$1,606" *Adn*. Disponible a <https://www.adn.com/alaska-news/2019/09/27/this-years-alaska-permanent-fund-dividend-1606/>

³¹ Matthew Berman. (2018). Resource rents, universal basic income, and poverty among Alaska's Indigenous peoples,. World Development. Disponible a: <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2018.01.014>.

probablement sigui un incentiu bo per Alaska. Evidentment, basar-se massa en els diners del petroli pot causar disfuncions polítiques, però distribuir els diners en efectiu als ciutadans ajuda a reduir les oportunitats de corrupció. Alaska té una situació privilegiada i unes característiques diferents a altres països ja que disposa de recursos naturals, especialment el petroli, on genera una important economia per l' estat. Tot i així, ens dona una idea de que una política similar finançada per impostos eficients (com ara el valor de la terra, les emissions de carboni, l'alcohol, el tabac, la gasolina i el sucre) probablement faria el que fa la política d'Alaska: reduir la pobresa, augmentar els ingressos mitjans i no perjudicar l'economia dels que més ho necessiten.

Durant anys, han rebut crítiques del sectors menys i més conservadors, qüestionant el model d'Alaska com també programes d'efectiu d'ajuda a les famílies amb fills a càrrec o l'assegurança d'invalidesa de la seguretat social, que disminueixen, segons ells, el creixement econòmic i fomenten la mandra. Són les crítiques que rep també la RB. Un estudi dels economistes Damon Jones de la Universitat de Chicago i Ioana Marinescu, de la Universitat de Penn van decidir esbrinar si els pagaments en efectiu d'Alaska dissuadien els habitants a treballar.³² La seva conclusió: en realitat era que no afectava. Troben que "el dividend no va tenir cap efecte sobre l'ocupació" en general. Sembla ser que no hi ha moltes evidències que aportar a la gent una quantitat modesta d'efectiu, els impulsi a no treballar o a treballar significativament menys. Dit d'una altra manera: Alaska ha descobert una manera d'utilitzar la seva riquesa petrolífera per donar efectiu gratuït a tots els seus residents i acabar amb la pobresa extrema, i no sembla que perjudiqui la seva economia en el procés.

Una altra alternativa vindria de Thomas Piketty, reconegut professor i economista francès, que en els seus recents llibres i conferències ha reflexionat i debatut sobre les desigualtats i el repartiment de la riquesa. En els seus recents llibres, *El capital del segle XX* i *Capital i ideologia*, exposa els diferents problemes que tenim i els que tindrem en un futur pròxim si no actuem de manera coherent per tal d'eliminar la concentració de capital. Al seu parer proposa diverses opcions per tal de reduir la desigualtat en el món i un sistema de renda bàsica per tothom. Piketty s'ha mostrat a favor de la renda bàsica com a solució a la pobresa i concentració de riquesa. En els seus estudis mostra la preocupació envers a una concentració de capital cada cop més gran en poques mans.³³ Aquesta explicació, segons Piketty, vindria per sobre la desigualtat en els rendiments de capital depenent de la quantitat que es posseeix. És a dir, els diners administrats pels que tenen uns certs diners envers als que no tenen. Tenir una gran quantitat de diners et dona accés a inversions amb un risc més elevat, en que molta gent no hi pot entrar, i només la gent amb gran capital hi pot accedir. Argumenta sobre la disparitat del creixement de la taxa de rendiment privat del capital (r) i la taxa de creixement de renda i producció (g). En l'actualitat i en les properes dècades, la $r > g$, el creixement del capital privat serà més gran, i farà augmentar la desigualtat econòmica. Tot això genera

³² Jones, Damon and Marinescu, Ioana Elena, The Labor Market Impacts of Universal and Permanent Cash Transfers: Evidence from the Alaska Permanent Fund (Febrer 5, 2018). Disponible a SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3118343> o <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3118343>

³³ Piketty, T. (2014). *El capital al segle XXI*. Barcelona, Espanya, RBA La Magrana.

rendiments de capital diferents i fa que la distància sigui cada cop més gran entre qui pot invertir o estalviar i qui no pot. El sistema fiscal ha d'ajudar als països a reduir la seva desigualtat mitjançant una progressivitat fiscal ben marcada. En paraules de Piketty "l'impost progressiu és una element essencial per l'Estat social". De fet, en un article de Piketty amb dos economistes més, estimen que el nivell òptim de la taxa màxima als països desenvolupats seria superior al 80%.³⁴ Aquesta taxa òptima d'imposició busca corregir el biaix que hi ha entre la taxa de rendiment r i la taxa de creixement g , o com a mínim limitar-ne alguns efectes. Per tal que la democràcia pugui tornar a tenir el control del capitalisme financer globalitzat d'aquest segle, cal inventar noves eines, adaptades als reptes actuals.

Per una part, la implementació d'un impost global sobre el capital seria una utopia, però hi ha que cercar-la. Un impost que es gravaria a totes les fortunes del planeta i després que es repartissin els beneficis de manera harmoniosa entre tots els països. Un impost anual i progressiu sobre el capital en l'àmbit individual, és a dir, sobre el valor net dels actius dels quals és té el control. Es tractaria de gravar més fort als patrimonis més grans i tenir en compte tots els actius immobiliaris i financers, sense excepció. La taxa seria del 0,1% al 2%. Aquests ingressos podrien ajudar a una part del finançament de la RB o a altres ajudes socials. Per exemple, el cas d'un impost sobre el patrimoni que es tributaria amb una taxa del 0% per als patrimonis inferiors a un milió d'euros, de l'1% per la franja de patrimonis compresos entre un i cinc milions d'euros i del 2% per a la franja de patrimonis que superin els cinc milions de euros. Aplicat a tots els països de la UE, aquest impost aportaria cada any uns 300.000 milions d'euros aproximadament.³⁵ Al voltant d'un 2,5% de la població adulta disposa d'un patrimoni net superior a un milió d'euros i entorn el 0,2% de la població supera els cinc milions d'euros. Si posem el focus en Espanya l'any 2019, del total del PIB espanyol 12.000.000 milions d'euros, per Espanya representaria el 9,4% del PIB total sobre la UE. Per tant d'aquests 300.000 milions d'euros li correspondrien a la hisenda espanyola uns 28.200 milions d'euros aproximadament.³⁶ Un impost europeu sobre el patrimoni com aquest seria realista? Segons Piketty no hi cap impediment tècnic que s'hi oposi. És una eina que s'haurà d'imposar algun dia o altre amb l'ajuda de totes les institucions europees, especialment la del Banc Central Europeu.

Recentment en una entrevista, Thomas Piketty també explicava el que significaria gravar les rendes màximes d'un país.³⁷ Proposa que qui disposi 100 vegades més de patrimoni mig, se li aplicaria un tipus del 10%; qui disposi de 1.000 vegades més, el 60%; a qui tingui 10.000 vegades més, el 90%. Un 90% a qui tingui 1.000 milions d'euros vol dir que li quedaran 100 milions d'euros. Amb 100 milions encara un pot tenir un cert nombre de projectes a la vida. L'objectiu és tornar a un nivell de concentració de la fortuna que era més o menys el dels anys seixanta, setanta o vuitanta als Estats Units i a Europa. El risc de no aplicar aquestes mesures

³⁴ Vegeu T.Piketty, E.Saez, S.Stancheva, "Optimal Taxation of Top Labor Incomes: A Tale of Three Elasticities".[2013] Disponible a <https://www.nber.org/papers/w17616> DOI 10.3386/w17616

³⁵ Vegeu el simulador complet a <http://piketty.pse.ens.fr/files/capital21c/en/pdf/supp/TS15.1.pdf>

³⁶ Dades del PIB a Espanya extretes de <https://datosmacro.expansion.com/paises/comparar/zona-euro/espana?sc=XE15>

³⁷ Entrevista completa. *El País*. (24/11/2019) https://elpais.com/elpais/2019/11/22/ideas/1574426613_189002.html

a les rendes altes és segons ell una possible explosió de la Unió Europea, altres Brexit, o bé una presa de control per part de moviments xenòfobs. Ja que no aconseguim regular el capitalisme, fer pagar impostos als més rics, i tenir una economia més justa, ens deslliguem colpejant als pobres d'origen estranger. L'impost sobre la propietat permetria finançar una herència per a tots de 120.000 euros als 25 anys. Ara la meitat de la població no posseeix patrimoni. Encara que un tingui un bon diploma i un bon salari, pot ser que una part important del salari serveixi per pagar tota la vida un lloguer a fills de propietaris i no tingui mitjans per crear la seva pròpia empresa. La idea de fons sobre gravar les rendes màximes, que ja ha estat esmentada en aquest treball, quan en el model 2, Jordi Arcarons, Daniel Raventós i Lluís Torrens proposen el tipus únic del 1% aplicat al 5% de la població més rica d'Espanya que pretenia recollir uns 500M d'euros. Durant els últims anys, més economistes i països es qüestionen com gravar a les grans fortunes i si caldria un impost de rendes màximes.

Una altra alternativa més futurista o utòpica seria l' "Eurodividend", anomenat així pel filòsof i economista Philippe van Parijs (1951). Aquest economista, molt a favor de la RB i els seus avantatges, proposaria un model de RB per a tota la Unió Europea. Consisteix en pagar una modesta RB (uns 200€ al mes) a tots els residents legals de la Unió Europea o, com a mínim, al subconjunt d'estats membres que ja han adoptat l'euro o s'han compromès a fer-ho aviat.³⁸Aquests ingressos proporcionen a cada resident una quantitat econòmica universal i incondicional que es pot complementar a voluntat amb ingressos laborals, ingressos de capital i prestacions socials. El seu nivell de quantia pot variar d'un país a un altre per adaptar-se al seu cost de vida, i pot ser més baix per als joves i superior per a la gent gran. Es finançaria amb l'impost sobre el valor afegit (IVA), ja que és un impost que tots els països de la UE el tenen en menor o major forma. Per finançar un "Eurodividend" d'uns 200 euros mensuals de mitjana per a tots els residents a la UE, cal tributar la base d'IVA harmonitzada de la UE a un tipus aproximat del 20%, que s'acosta al 10% del PIB de la UE. Segons Philippe Van Parijs, l'IVA (VAT en anglès) és un instrument més adequat, o més innovador, que un impost "super-Tobin" sobre totes les transaccions electròniques. Una part important del finançament hauria de provenir de l'eliminació progressiva de les transferències de la política agrícola, possiblement també dels fons socials i estructurals, per als quals l'euro-dividend proporcionaria un substitut parcial. Es pot concebre una introducció gradual, però els passos no haurien de consistir en categories d'ingressos, regions o sectors, sinó en grups d'edat. No hi hauria incentius perversos per als programes contra la pobresa dels estats de les nacions. I no hi hauria restricció innecessària del marge d'innovació o d'ajustament a les condicions i preferències locals dels estats membres. Lluny d'imposar un "mega" estat del benestar de dalt a baix, permet començar en una base comuna per tots els estats i per tant, permet a cada estat membre mantenir i millorar la seva pròpia versió preferida de l'estat del benestar.

³⁸ Van Parijs, P. (2006). "Bottom-up Social Europe from subsidiarity to Eurodividend". Helsinki. Extret de <https://euroincome.eu/ubi/wp-content/uploads/2013/07/euro-dividend-DOCH.pdf>

Philippe Van Parijs sosté que un “Eurodividend”, utilitzat com a esquema de transferència, ajudaria a amortir les asimetries i desigualtats entre els països de la UE.³⁹ L’ “Eurodividend” així empleat, desincentivaria la migració dels residents de països més pobres. A més, ajudaria a les nacions de la UE a fer front a la pressió exercida sobre els seus sistemes de benestar per la lliure circulació de capital, capital humà, bé i serveis a través de les fronteres. Finalment, demostraria els beneficis de la pertinença a la UE a tots els seus ciutadans. Tanmateix, no hi ha cap estudi amb dades reals sobre aquesta possible implementació de la RB a tota la UE. Però, dona una idea sobre el futur del benestar de la Unió Europea i el seu possible finançament, amb acord i implicació de tots els països.

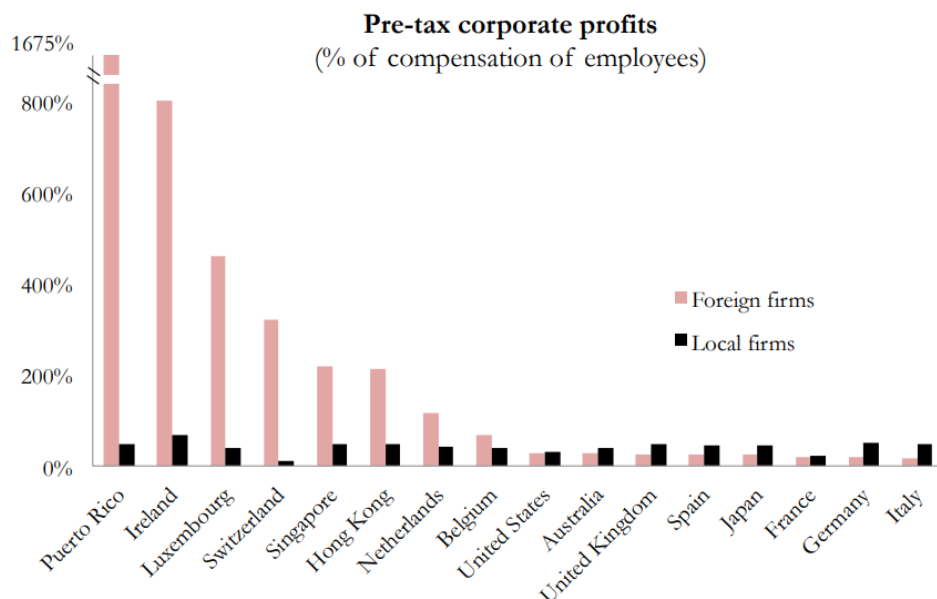
Per últim, hi ha l’eficiència en el control del pagament d’impostos existents arreu del món. Totes aquestes alternatives suposen que, aquí a Espanya i al món, es recullen tots els impostos que pertanyen però no hi són tots, ni molts menys els que haurien de ser. L’eficiència en el control de pagament d’impostos és baixa arreu del món. El concepte d’elusió i evasió fiscal es permanent al nostre voltant. Investigadors de les universitat de Califòrnia, Berkeley i Copenhaguen, calculen que prop del 40% dels beneficis multinacionals (més de 700.000 milions de dòlars el 2017) es traslladen cada any als paradisos fiscals.⁴⁰ Aquest canvi redueix els ingressos de l’impost sobre la renda de les empreses en més de 200.000 milions de dòlars, o un 10% dels ingressos fiscals mundials. Fa falta transparència econòmica entre tots els països (a nivell mundial molt difícil, almenys dintre la UE) per tal de regularitzar bé les societats.

Un exemple que posa l’estudi té a veure amb Irlanda. Les empreses estrangeres a Irlanda (un país amb impostos baixos) tenen una relació benefici-salari del 800%: per 1 dòlar de salari pagat als empleats irlandesos, les multinacionals estrangeres informen de 8 dòlars en beneficis abans d’impostos. Al Regne Unit, per contra, les empreses estrangeres tenen una relació benefici-salari només del 26%. Les dades macro globals mostren així una gran redistribució dels beneficis dins de les divisions de empreses multinacionals, allunyades de països amb impostos elevats i cap a llocs amb impostos baixos. En el quadre 14 podem observar com països com Irlanda (ja mencionat), Luxemburg, Suïssa o Holanda, per posar exemples de la UE, tenen uns ingressos abans del impost de societats molt més elevat que la compensació que reben els treballadors. Una demostració clara de que la variació de beneficis que declaren a certs països amb el benefici real en el país d’origen és molt gran.

³⁹ Van Parijs, P. (2018). “Basic Income and the Euro-Dividend as Sociopolitical Pillars of the EU and its Member Countries”. Freiburg, Alemanya. Recuperat de <http://www.wipo.uni-freiburg.de/research/conferences/BI-Conference>

⁴⁰ Thomas Tørsløv, Ludvig Wier i Gabriel Zucman. (2020). The Missing Profits of Nations. Recuperat de <https://missingprofits.world/>

Quadre 14 Taxa prèvia sobre els beneficis de les societats (% de compensació als treballadors)

Font: dades del 2015 extretes del treball *The Missing Profits of Nations* <https://missingprofits.world/>

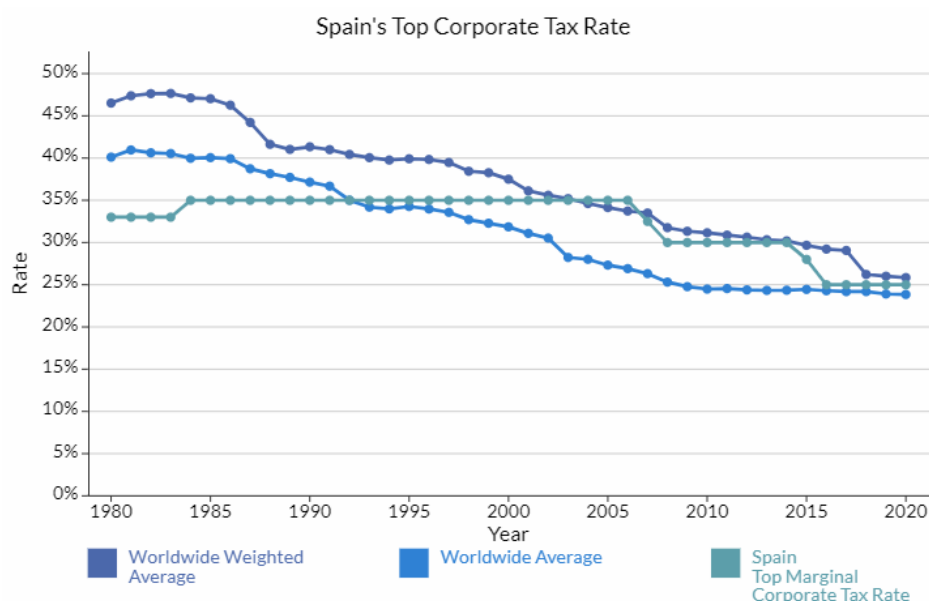
Les empreses multinacionals traslladen els beneficis als paradisos fiscals per reduir les seves factures fiscals mundials. Un dels motius d'aquest descens de les taxes sobre les empreses és la competència fiscal internacional. En reduir els seus tipus impositius, els països poden atraure capital i beneficis de l'estranger. Prenguem un altre exemple, en aquest cas Google. El 2017, Google Alphabet (conglomerat d'empreses on pertany Google) va reportar ingressos de 23.000 milions de dòlars a les Bermudes, una petita illa de l'Atlàntic on el tipus d'impost sobre la renda de les empreses és zero. A nivell mundial, més de 700.000 milions de dòlars en beneficis es traslladen a aquests paradisos fiscals per part de les multinacionals de tots els països. I no hi ha senyals de que això s'aturi, un recent estudi de la ONG Oxfam, ha fet un informe (Setembre 2020) sobre els beneficis de les grans empreses durant la pandèmia.⁴¹ Amazon no va pagar impostos federals als EUA el 2017 ni el 2018. El 2019, la companyia finalment va pagar 162 milions de dòlars, el que representa l'1,2% dels ingressos abans d'impostos pels quals va informar l'any, encara que el tipus federal de l'impost sobre societats és del 21%. Amazon com cap altra empresa il·lustra la creixent desigualtat de riquesa i ingressos que afecten les nostres economies. Amazon ho ha fet dràsticament va augmentar la riquesa del seu fundador i CEO, Jeff Bezos des de l'inici de la pandèmia (ara val al voltant de 200.000 milions de dòlars i és l'home més ric del món). No obstant això, el model de negoci d' Amazon segueix dependent de centenars de milers de treballadors i conductors de repartiment amb salaris baixos. Per posar aquests números en context, Jeff Bezos podria

⁴¹ Oxfam International. (2020). Power, Profits and the Pandemic. Recuperat de https://www.oxfamfrance.org/wp-content/uploads/2020/09/Full_report_Oxfam_profits_and_pandemic_200920.pdf

pagar a cadascun dels seus 876.000 empleats una bonificació de 105.000 dòlars i seguir sent igual de ric com era a l'inici de la pandèmia del 2020.

Entre 1985 i 2018, el promig mundial de l'impost de societats ha caigut aproximadament a la meitat, del 49% al 24%. El 2018, els Estats Units van reduir la seva taxa del 35% al 21%. A Espanya com a la majoria dels països ha anat baixant l'impost de societats del 35% al 25% actualment.

Quadre 15 Taxa màxima d'impost de societats a Espanya i al món

Font: les dades no estan disponibles durant els anys que no es mostren a la imatge anterior. Per obtenir més informació, incloses les fonts de dades originals, consulteu l' informe detallat a <https://taxfoundation.org/publications/corporate-tax-rates-around-the-world/>

La recaptació de l'impost sobre Societats en el conjunt de l'Estat (incloent-hi la recaptació de les diputacions forals del País Basc i de Navarra) no ha seguit, ni de lluny, l'evolució dels beneficis empresarials: els ingressos han anat baixant cada any.⁴² És a dir, l'impost sobre societats no està complint el principi constitucional que les empreses contribueixin, d'acord amb la seva capacitat econòmica, en el sosteniment de les despeses públiques.

Una millora en l'eficiència en la recaptació dels impostos portaria un augment dels ingressos fiscals a Espanya i permetria un finançament important per la RB.

⁴² Mollinedo, J. M. i CTXT. (2018). "El desplome recaudatorio del impuesto de sociedades". Recuperat de <https://cxt.es/es/20180829/Politica/21422/recaudacion-fiscal-impuesto-sociedades-estado-bienestar-hacienda-fruade-fiscal-ingresos-estado-jose-maria-mollinedo.htm>

4. Conclusions

Cap altra mesura en els temps moderns ha fet reflexionar tant sobre la igualtat material dins la societat. Una RB al límit, o per sobre del llindar de pobresa, és una manera de garantir uns mínims materials per tothom. La independència socioeconòmica que genera la RB, podria garantir una llibertat i empodera a totes les persones a buscar el seu camí, sense dependre d'altres factors externs poc controlables. Atès que és un treball final de grau, i amb la intenció de no fer massa extens el treball, s'ha volgut profunditzar en el tema principal del treball, la viabilitat econòmica de la RB, malgrat que la RB et porta a estudiar apartats econòmics i socials molt interessants.

Amb aquest treball s'ha volgut endinsar sobre la viabilitat econòmica de la RB i quines mesures fiscals, entre d'altres, s'haurien de realitzar per poder implementar-la. En el treball es pot veure que la viabilitat econòmica existeix, malgrat que com a tota gran mesura social, comportaria alguns canvis importants en la fiscalitat. Un aspecte dominant en el debat sobre finançament és si la RB costaria realment més que els plans existents, o si la RB podria finançar-se en gran mesura mitjançant la fusió dels plans existents, a més de les propostes d'augment de l'eficiència mitjançant una administració i burocratització més senzilles. És pot concloure que l'eficiència de l'administració augmentaria igual que també augmentaria la recaptació monetària. El finançament es podria obtenir parcialment o totalment de l'IRPF, com s'ha demostrat. Ara bé, altres propostes de finançament (model d'Alaska o modificació ISOC) serien mesures que ajudarien, tant a nivell de recaptació com també per entendre que la implementació de la RB ens interpel·la a tots i totes. Una implementació de la RB necessitaria la implicació de més ingressos que anessin més enllà de l'IRPF.

La viabilitat d'una RB és un procés històric polític i cultural per tal de que es pugui dur a terme una implementació d'aquesta. Aquest procés està íntimament lligat a les especificitats de la història nacional concreta i de les divisions internes de cada país. Cal una reflexió de tota la societat per entendre aquest canvi de fiscalitat, i per a que es pugui dur a terme. El futur de la RB dependrà de com serà assumida i defensada per individus i col·lectius com els sindicats. Com més sectors estiguin d'acord de la seva implementació, més fàcil serà que sigui entesa com a un dret per a tothom. Fins ara hi ha molts prejudicis envers a la seva implementació i els seus llurs problemes, però la història ens ha demostrat que molts canvis en el món al principi semblaven impossibles. La dificultat sobre la RB no vindrà sobre la seva viabilitat econòmica, sinó perquè la seva implementació exigeix un grau molt alt de cooperació i integració política en tots els àmbits. Suposaria un canvi molt gran en matèria fiscal i distribució de la riquesa per Espanya. La viabilitat d'una RB és possible, la utopia d'implementar-la sembla ser que està si més no, més a prop.

5. Bibliografia

- Ajuntament de Barcelona. (2019) *Informe de resultados preliminares del proyecto piloto B-MINCOME*. Recuperat de https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/arxius-documents/resultados_bmincome_cast.pdf
- Allard, G. (2020). "Pros y contras de la Renta Básica Universal". *AméricaEconomía*. Recuperat de <https://www.americaeconomia.com> [Últim accés 3 de setembre de 2020].
- Arcarons, J., D. Raventós i Torrens, L. (2020) "Nuevos modelos para financiar una renta básica incondicional y universal". *Sin Permiso*. Recuperat de <https://www.sinpermiso.info/textos/nuevos-modelos-para-financiar-una-renta-basica-incondicional-y-universal>
- Arcarons, J., Raventós, D. i Torrens, L. (2018) "Nuevo modelo de financiación de la Renta Básica". *Sin Permiso*. Recuperat de <https://www.sinpermiso.info/textos/nuevo-modelo-de-financiacion-de-la-renta-basica>
- Arcarons, J. Raventós, D. i Torrens, L. (2016) "La renda bàsica incondicional: una proposta racional per al segle xx" Generalitat de Catalunya. Recuperat de http://economia.gencat.cat/web/.content/70_economia_catalana/arxius/publicacions_periodiques/nota_d_economia/ne_103/NE_103_c12.pdf
- Arcarons, J., D. Raventós i Torrens, L. (2016) "La renda bàsica incondicional: una proposta racional per al segle xxi" *Sin Permiso*. Recuperat de http://economia.gencat.cat/web/.content/70_economia_catalana/arxius/publicacions_periodiques/nota_d_economia/ne_103/NE_103_c12.pdf
- Arcarons, J., D. Raventós i Torrens, L. (2013) "Un modelo de financiación de la Renta Básica técnicamente factible y políticamente no inerte". *Sin Permiso*. Recuperat de <https://sinpermiso.info/sites/default/files/textos/RBnoinerte.pdf>
- Marx, A i Peeters, H. (2004) *An Unconditional Basic Income and Labor supply results from a survey of lottery*. [Estudi] Recuperat de https://www.archiv-grundeinkommen.de/texte/win_for_life_106_peters_marx_laborsupply.pdf
- Bartomeu, M. J. i Raventós, D. (2020). "Renta máxima y renta básica: dos potentes herramientas complementarias para una "vida política republicano-democrática normal". *Sin Permiso*, [Últim accés 12 de novembre de 2020]. Recuperat de <https://www.sinpermiso.info/textos/renta-maxima-y-renta-basica-dos-potentes-herramientas-complementarias-para-una-vida-politica>

- Berman, M. (2018). *Resource rents, universal basic income, and poverty among Alaska's Indigenous peoples*. World Development [Estudi].
<https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2018.01.014>.
- Bregman, R. (2017) *Utopía para realistas: A favor de la renta básica universal, la semana laboral de 15 horas y un mundo sin fronteras*. Barcelona, Espanya, Salamadra.
- Centro de Investigaciones Sociológicas *Opinión pública y política fiscal (XXXV)* (2018) Centro de Investigaciones Sociológicas. [Estudi] Recuperat de
http://www.cis.es/cis/export/sites/default/-Archivos/Marginales/3220_3239/3221/es3221mar.pdf
- De la Rica, S., Gorjón, L., Romero, G. i Vega-Bayo, A. *Pobreza y desigualdad en Euskadi: el papel de la RGI*. Informe ISEAK 2020/1. Disponible a ISEAK:
<https://iseak.eu/documentos/pobreza-rqi-euskadi/>
- DeMarban, A. (2019) "This year's Alaska Permanent Fund dividend: \$1,606" *ADN*. [Últim accés 5 de novembre de 2020]. Recuperat de <https://www.adn.com/alaska-news/2019/09/27/this-years-alaska-permanent-fund-dividend-1606/>
- Diari de Sessions del parlament de Catalunya (2013, 6 novembre). Recuperat de <https://www.parlament.cat/document/dspcp/57824.pdf>
- Facundo, A. Chancel, L. Piketty, T. Saez, E. Zucman, G. (2018) *World Inequality Report*. [Estudi] Recuperat de <https://wir2018.wid.world/files/download/wir2018-full-report-english.pdf>
- GESOP i Xarxa Renda Bàsica. (2015). Nueva encuesta: ¿Una mayoría social catalana por la Renta Básica? La población catalana no dejaría de trabajar con una renta básica. Recuperat de <http://www.redrentabasica.org/rb/nueva-encuesta-una-mayoria-social-catalana-por-la-renta-basica-la-poblacion-catalana-no-dejaria-de-trabajar-con-una-renta-basica/>
- Gómez, C. (2017) "El fracaso de los microcréditos" *El País* Recuperat de https://elpais.com/elpais/2017/09/14/3500_millones/1505372001_046434.html [Últim accés 25 de Novembre de 2020].
- Goldsmith, O. S. (2010) *The Alaska Permanent Fund Dividend: A Case Study in Implementation of a Basic Income Guarantee*. [Estudi] Recuperat de <http://hdl.handle.net/11122/4170>
- Harari, Y. N. (2018). *21 lecciones para el siglo XXI*. Madrid, Espanya, Debate.

- Henig, Jeffrey R. (2013) *Whither Opportunity? Rising Inequality, Schools, and Children's Life Chances* by Greg J. Duncan and Richard J. Murnane [Estudi] DOI: 10.1080/15582159.2013.759847
- Holder, S. (2021) "2021 Will Be the Year of Guaranteed Income Experiments", *Bloomberg*. Recuperat de <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-01-04/guaranteed-income-gains-popularity-after-covid-19#:~:text=Fueled%20by%20a%20growing%20group%20of%20city%20leaders%2C,in%20effect%20this%20year%2C%20from%20Pittsburgh%20to%20Compton> . [Últim accés 2 de febrer de 2021].
- Jansen, F. (2019) *Taxation in 2018*. [Estudi Eurostat] Recuperat de <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10190755/2-30102019-AP-EN.pdf/68739572-f06a-51e4-3a5b-86e660a23376>
- Kangas, O., Harinoso, S., Simanainen, M. i Ylikännö, M (2020) *Suomen perustulokokeilun arviointi*. Avaluació de l'experiment de la renda bàsica finlandesa. [Estudi] Recuperat de <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162219>
- Mollinedo, J. M. i CTXT. (2018) "El desplome recaudatorio del impuesto de sociedades" CTXT. Recuperat de <https://ctxt.es/es/20180829/Politica/21422/recaudacion-fiscal-impuesto-sociedades-estado-bienestar-hacienda-fraude-fiscal-ingresos-estado-jose-maria-mollinedo.htm> [Últim accés 20 de desembre de 2020].
- Organización Naciones Unida de las Mujeres (2015) "Hechos y cifras: Empoderamiento económico". Recuperat de <https://www.unwomen.org/es/what-we-do/economic-empowerment/facts-and-figures#notes>
- Oxfam International. (2020) *Power, Profits and the Pandemic*. [Estudi] Recuperat de https://www.oxfamfrance.org/wp-content/uploads/2020/09/Full_report_Oxfam_profits_and_pandemic_200920.pdf
- Oyarzábal, J. D., Gimeno, J. A. i Gómez, V. (2019). *Modelos de financiación de una Renta Básica para España*. [Estudi] https://doi.org/10.36852/2695-4427_2019_01.05
- Parijs, P. V. (2018). "Basic Income and the Euro-Dividend as Sociopolitical Pillars of the EU and its Member Countries". [Conferència] Freiburg, Alemanya. Recuperat de <http://www.wipo.uni-freiburg.de/research/conferences/BI-Conference>
- Parijs, P. V., Vanderborght, Y., Lecuona, L. i Miret, M. F. (2017). *Ingreso básico: Una propuesta para una sociedad libre y una economía sensata*. Grano de Sal.
- Parijs, P. (2016). "Basic Income And Social Democracy". *Social Europe*. Recuperat de <https://www.socialeurope.eu>

- Parijs, P. V. (2006) "Bottom-up Social Europe from subsidiarity to Eurodividend". Helsinki. Recuperat de https://euroincome.eu/ubi/wp-content/uploads/2013/07/euro-dividend-DOCH_165_PVP_.pdf
- Piketty, T. (2019). *Capital i ideologia*. Barcelona, Espanya, Edicions 62.
- Piketty, T. (2014). *El capital al segle XXI*. Barcelona, Espanya, RBA La Magrana.
- Raventós, D. i Wark, J.(2020). *Contra la caritat: En defensa de la renda*. Barcelona, Espanya, Arcadia.
- Santens, S. (2019). "On the Record: Bernie Sanders on Basic Income - Basic Income". *Medium* Recuperat de <https://medium.com/basic-income/on-the-record-bernie-sanders-on-basic-income-de9162fb3b5c>
- Seguridad Social: Prestaciones / Pensiones de Trabajadores. (2020a). Recuperat de <http://www.seg-social.es/wps/portal/wss/internet/Trabajadores/PrestacionesPensionesTrabajadores/65850d68-8d06-4645-bde7-05374ee42ac7/requisitos?changeLanguage=es>
- Seguridad Social: Prestaciones / Pensiones de Trabajadores. (2020b). Recuperat de <http://www.seg-social.es/wps/portal/wss/internet/Trabajadores/PrestacionesPensionesTrabajadores/65850d68-8d06-4645-bde7-05374ee42ac7>
- Simulador fiscal (Versió 2020) [Software]. (2020). Laboral Kutxa. Recuperat de <https://simuladores.afi.es>
- Tørsløv, T., Ludvig, W. i Zucman, G. (2020) *The Missing Profits of Nations*. [Estudi] Recuperat de <https://missingprofits.world/>
- Varoufakis, Y. *Basic Income is a Necessity*. (2016, 7 maig). [Arxiu de vídeo]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=BvgdtF3y0Ss&feature=youtu.be>